

noch dye wningart en fall niet vnuruchtbar sin in erem acker secht dye here der scharen Ende all volck sollen uw hillich segghen: want dye here der scharen secht Gy sult sijn eyn begerlik lant Dye here secht uw worde sint starck ghe worden vp my ende gy hebt gesecht wat heb ben wy gesproken entegen dy? Gy hebt gesechtydell is hy dye gade dyent ende wat ba ten hebben wy dat wy bewaert hebben syn ge baede? Ende dat wy ghewandert hebben dwe nich voer dem heren der scharen? Darumb seg ghen wy nu dye houerdighen dat sy selich sin want sy sint gheuestet in huysgesinde en in be siringen hoef heyt doende ende sy hebben got bekort ende sint beholde dat doch niet en is Dye hebben ghesproken dye daer got entien eyn yegelick myt sinen negesten: dat is Die he re heft anghemarckt ende heft ghehoert en de dat boeck der vermaninghe is geschreuen bi hem Den ghenen dye got vntien ende gheden ken syns namen Ende dye here der scharen die secht Sy sollen my sijn eyn vtuerkaren volk in dem daeghe als dyt doen de worde dat is in den daghen des ordels ende ick fall sy spate als eyn man spart synen soen dye em dyent en de werdet bekijet: ende gy sult sien wat vnder schept is tusschen dem gerechten ende den vn gherechten ende tusschen den ghenen dye got dyent ende die em niet en dyent.

Dat. iiii. capittel. woe dye rechtuerdyghen ende gude gheloent: ende dye boesen ende sende re verdoempt sullen werden Ende woe dye ioeden voer dat leste ordel bekijet sullen werden.

Want syet dye dach fall komen vntste ken als eyn schorstepn ende alle die ho uerdyghen ende alle dye boef heyt do en sullen sijn als eyn stoppel. ende dye dach dye daer tokomende is: fall sy vntsteken secht dye here der scharen: de em niet laten en fall wortell noch vrucht Ende dye sonne der rechtuerdye heyt fall uw opgaen dye ghy vruchtet mynen namen: ende ghesuntheit in eren wederen: ende gy sult vutgaen ende springhen als kalueren van der vergaderinghen der beesten. ende sult vntreden dye boesen wannet sy sollen sijn als affse vnder dem balle uwer voeten In den da ghe in welkem ick dyt doe secht dye here der scharen Gedencke der ee moyfi myns knechts dye ick em ghebaeden hebbe in orb. to all ysrah ell dye ghebaede ende dye ordel Syet ick fall uw senden help am den prophete eer die groete ende die veruerlike dach fall komen ende fall be kijren dat herte der weder toe den soenen. ende

dat herte der soene toe den wederen vp dat ick vylichre niet en kome ende slaen die eerde myt maedixien.

Hij eyndet Malachias dye lest van den twelff propheten.

Hijt begynt dye vorrede Jeronimi van de twee boeken der Machabeen.

Die twee boeke der Machabeen beteken den dye stryde tusschen die hertoghen der ioeden ende dat volck van persien ende den strijt der sabeen. ende dye ede le verwinnighe des hertogen der machabeen. vut welke name dese selue boe ken sint ghenant Ende dese hystorien heit ock in: dye edel werken der machabeen. der gebwe deren dye vnder anthiocho dem koninck voer dye hillighe ee wryde pijn hebben ghelden. Ende ere goddyenstige moeder en heft sy n. et beschiet doe sy gepinget worden: mer blijde lick vermaent toe der gloien der passien.

Hij begynt dat yfste boeck van den machabeen.

Dat yfste capittel. woe Anthiochus vut gaende van deme rijke alexandri: destruerede Jerusalem ende nam dye vate des tempels. Ende woe die ioeden dem koninge gehoosam waren doe en ghebaeden wart dye affgoede an toe beden. Ende woe dye ee gades win. et wart vmb dat all dat volck eyn ee der affgae den dorch anthiochus gebwet halden moest

Dat gheueel dat nae als Alexander philippus soen van macedomen dye yfste in greken regner de dat hy quam vut dem lande van ges thym ende hy wesla gen hadde dar inne den koninck va persien ende van Meden soe mackde hy wel stryde ende hy wan alre luyde vaste stede en hy doede dye konings van der werlt ende hy voer auer bys toe den eynden der werlt ende hy nam dye roeue der mennichten der heydene ende dat erttyeck sweych in synen aenschouwen Ende

hy vergaderde macht ende eyn seer starck her
 ende sijn herte verhoeff sich ende wart houers
 dich ende hy behyelt der heyden lantschop en
 de de voersten ende sy worden eme tynsplych =
 tich Ende hyer nae beuell hy to bedde * dat is
 hy wart krank. Ende bekande dat hy steruen
 solde. ende hy riep syne eddell mede ghesellen
 dye myt eme vpguodet waren van sinre ionk
 heyt ende den deylde hy sijn ryeck do hy noch
 leuede. ende Alexander regnierde twelf iacer
 ende hy starff ende sine ghesellen behylden dat
 enck yeghelick in sinre stat. ende hy satte en al
 len kronen vp dat hoeft nae sinen doede ende
 er soen nae en well iaren. ende quaetheyt wart
 ghemeert in der werlt Ende vut en quam dye
 wortell der sunden Dye eddell Antiochus des
 konnicks Anthiochus dye toe Roemen thoe
 vnderpande ghewest hadde. ende dye regnierde
 in dem hondersten ende seutenendertich =
 sten iacer des rijcks der greeken In den daghen
 quamen vut ysrahell yngerechtighe kinder en
 de ryeden well luyden ende seden Gae wy ende
 laten vns gheselschop maken myt den heyden
 dye vmbtrynt vns sint. want van der tijt dat
 wy van en ghescheyden sint soe hebben vns well
 quade dinghe gheuonden ende dese rede scheyn
 guet in eren oughen Ende summyge van deme
 volke hebben ghesant ende gminghen toe deme
 koninghe ende dye gaff en dye macht dat sy
 gherechticheyt der heyden doen solden ende sy
 mackden eyn heyden schoel in iherosolima nae
 heyden. Ende sy mackden sich selfs ouerwal
 songhe ende sy weken van dem hillighen testa
 ment ende sint togheuoeghet den heyden ende
 gantz ghdwongen dat sy quaet doen solden
 Ende dat enck was bereyt in anthiochus aen
 selhouwen ende hy beghunde tho regnieren in
 dem lande van egipten vp dat hy ouer twe rij
 ke regnieren solde Ende hy toech in egipten
 myt eyne groeter vergadderinghe myt wage
 nen ende myt elephanten ende myt gheredenen
 ende myt eyne groeter vergadderinghe van
 schepen Ende hy settede vp eyne strijt ente
 ghen Ptholomeum den koninck van egipten
 ende ptholomeus vntsch sich van sinen aen
 ghesichte ende vloet. ende well worden ere ghe
 wout ende verlaeghen ende anthiochus ghe
 wan dye vaeste stede in deme lande van egipten
 ende hy nam dye roue van dem lande van
 egipten. ende anthiochus kyer sich ombe nae
 dem dat hy egipten gheslaeghen hadde in dem
 hondersten ende drijendertigsten iaere en
 hy toech vp toe ysrahel wart ende quam thoe
 Iherusalem myt eyne groeter vergaderinghe
 ende hy ginck in den hillighen tempel myt ho
 uerdynen ende nam den gulden altare ende den

candeler des hillighen lichtes ende alle sine va
 re ende dye taffell der voerseringhe ende vate
 daer inne men prouede dye ruychte offer ende
 schalen ende moertier ende die gulden moertier
 ende dye voerhengesel ende die kronen ende de
 gulden vertzinge dye voer an dem angelijche
 des tempels was ende hy braeck dat alle ende
 hy nam dat siluer ende dat golt ende die teget
 like vate ende de hymelike schatte de hy vant
 ende droch dat all enwech ende toech enwech
 in sijn lant ende hy sloech well luyde doet ende
 sprack in groter houerdynen Ende in ysrahell
 wart groot geschrey ende in allen eren steden
 ende dye voersten ende dye olden suchtende en
 de dye ionghen ende dye megeden worden ges
 krenckt ende der wyuen seloehent wart we
 wandelt ende eyn yeghelick man nam aen ghes
 chrepe ende dye in heylicheyden saten schrey
 den ende dat lant wart beweget vp den genen
 dye daer woenden in Jacobs huys dede besche
 monghe an. ende nae twee iaren van daeghen
 soe sande dye koninck den voersten sinre tijne
 in den steden Juda ende hy quam myt groe
 ter scharen to iherusalem ende sprak en vruntli
 ken toe in loef heyden ende sy gheloueden en
 ende hy vvel hastliken vp dye stat ende sloich
 sy myt groter plagen ende verderfde vel volks
 vut ysrahel ende hy berouede dye stat ende hy
 verbrande sy myt dem vuur ende destruerde ere
 huysen ende ere muren all vmb ende vmb. ende
 sy voerden dye wyuet ende dye kinder gheuan
 ghen ende nemen er vye ende stichten dauids
 stat myt eyne hogher mueren ende vast ende
 myt hogen tornen ende sy wart en ghemacke
 toe eyne borck ende daer leden sy eyn voelck
 dat vnrechte manne waren ende sy woerden
 daer mechtich bynnen ende leden daer bynnen
 wapen ende prouande ende vergaderden daer
 den rouff van Iherusalem ende leden den daer
 vp ende sy voerden in eyne groeten strick *
 vmb toe vanghen ende berouen dye borges. I
 ende dat gheschach vmb to. behinderen den
 dyest des tempels ende in quade duyuels alle
 tijt in ysrahell ende sy stortē vnschuldich bloet
 vut all vmb ende vmb dye hillighe stat ende se
 beuleckeden dye hillighe stat. ende dye thoe
 Iherusalem woenden vluwen van danne vmb
 eren wyllen ende sy wart bewoent van vrom
 den luyden ende sy wart eyne bewoninghe der
 vromeder ende sy wart vromde ere in saede en
 de ere kindere verlyeten sy. ende ere hyllich =
 makinghe * dat is dye tempel. I is verlaeten
 als eyn wylmissie. Ende ere festelike daeghe
 worden verwandelt in gheschrepe ende ere sab
 bate in laster ende er ere in niet. Na ere gloze
 is ere schande gemantichuoldighet. ende ere

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible]

Dat erve...
 ...
En dat...
 ...

hocheyt warrt verwandelt in geshrey. Ende de konnck Antiochus schreyff all dem volck vā sinen rijke dat sy alle eyn volck wesen solden. ende pegelick lyet sijn. **E**e ende all dye luyde deden na des koninges antiochus woert ende well luyde vut ysrabel deden synen wyllen ende offerden den affgaden ende besmytten den sabboth. Ende dye konnck antiochus sande bader dorch sine dochter hant in Iherusalem. ende in allen den steden Juda dat sy volgen solden der heyden. **E**e des landes ende dat sy wybyden solden in gaedes tempel verbrant offer sacrificie ende wesoelick offerhande. ende dat sy verbyden solden den sabboth toe vijren ende dye hillighe feste. ende dat sy dye hillicheyde soelden besmytten ende dat hillighe volck van ysrabel. Ende hy beuael altaer to maken ende tempel ende affgoeder ende dat men swynen vlesch offeren solde ende gemeyn we ende dat men dye kinder vnbesneden lyet en dat er sielen besmytten solden in allen vnsuuerheyden ende vnerdicheyden: soe dat sy dye **E**e vergerē solden. ende dat sy alle gaedes gherechticheyt verwandelen solden: soe wye dat niet doen en wolde nae des konncks antiochus wort dat hy steruen solde nae all desen woerden schreyff hy alle sinen rijke ende settede voersten auer dat volck dat sy dwinghen solden dyt toe doen. en sy ghebuden den steden Juda toe offeren. ende well van den steden vergaderden toe em dye des heren. **E**e lyeten ende sy deden quaet vp dat lāt ende verriageden dat volck van ysrabel in hollen ende in heimeliken vluchtigen steden. In den hundertsten ende in de vijffendeuertigsten iaer **des dyne rijke van greken.** vp den vijfftesten dach der maent **Casteu** soe machte die konnck antiochus eynen vnmynschliken affgot der droeffheyt vp gaedes altaer ende stichten altaer in dye stede van **Juda** all vmb ende vmb ende men verbrant wijroek voer den huyseren ende in den straten ende sy sacrificierē n dat en ende sy tosneden dye boeke van gaedes **E**e ende twee ende verbernden sy myt dem vuyre ende vnder weime dat men dye boeke vant van gaedes **E**e ende sy wedder des heren **E**e hyelden: den sloghen sy doet nae des konncks antiochus ghebot. Sy deden dyt dem volke van ysrabel in erre macht dye gheuonden worden. ende all maenden in den steden ende vp den vijffendertwintigsten dach van der maent offerden sy vp den altaer die entegen gaedes altaer stunde ende men sloech dye wyue doet dye ere kindere besneden nae des koninges antiochus ghebot ende sy hingen dye kinder by dem halse toe als len huyseren vut. ende dye ghene dye sy besneden sloegen sy doet. ende veyll van deme volcke van ysrabel droeghen auer eyn dat sy gepn vn

suuerheyden eten en solden ende koren luyt de doet toe steruen dan besmet to werden van vn suueren spisen ende wolden gades hillighe **E**e holden ende sy worden doet geslagen ende dat warrt eyn sere groet torn vp dat volck.

Dat tweyde capittel. woe **Mathathias** die bestuerde stat **Iherusalem** beschriede. ende woe hy dye ioeden doede dye die affgaeder anbeden ende daer nae hy dye affgaede versmaeden: en wech ginck in dye wosteme ende versloech sin vrulgers. ende woe hy daer nae syn kinder geleert hadde. starff.

En den daghen stunt vp **Mathathias** **Joas** soen dye **Symeons** soen was. eyn puester vut ioatims seenen vutly iherusalem. ende hy sath vp dem berghe **Mosdyn** ende hadde vijff soene. iohannan dye men tonoemde **Gaddis** ende **Symeon** den men toenoemde **Chasi** ende **iudas** dye gheheiten warrt **Machabeus** ende **Heleazar** den men toenoemde **Ebron** ende **ionathan**. den men thonoemde **Apphus**. **D**ese sagen dat quade dat geshach in dem lande iuda ende iherusalem. ende **Mathathias** sedde: we my warrt to byn ick gebaren vm to sien dat warrt redene van mynen volke ende dat warrt reden van der hillighe stad. ende dat ick daer sitte als sy gheleuert is in der vias. de hande. **D**ye hillighe dinghe sint gewoerden in der vromder luyde hande. ende dye tempel van iherusalem is ghewoerden als eyn vnerdich mynsche ende dye rate erre glorie sint geuanghen ende ewech gheuoert. **E**re olde luyde sint geslaghen in den straten ende ere iongelinge sint gheuallen in erre riande swerde. **W**at volcks is dat niet karmet erre rijke ende niet en hebbe erre roue. **A**lle er warrt zylichheit is en is en ghenonen. **D**ye ghene dye vrij was is dyensimagnet gheworden. **E**nde set vnse hillige ende vnse schoenheit ende vnse claiheit is bedroeft ende dye heyden hebben sy besmet. waer to solden wy nu langer leuen. **E**n **Mathathias** ende sin soen wren er cleydere ende auerdeceden sich myt haren cleyderen ende schreyden harde sere ende dye ghene dye van antiochodem konnck ghesant waren quamen daer vp ende sy ganen dye vnder dye stat **Modin** gheuluen waren selden dwinghen toe offeren ende wijroek to entsteken ende van gaedes **E**e aff to gaen. ende well van dem volke van ysrabel consentyden ende ghynghen toe eme: **M**er

Das iijste boeck.

Matthias ende sine soene stonden vromelick ende dye van dem koninge Anthiocho gesant waren antwerden en seden matathie Du byst eyn vorste ende groet ende vorbarichste in deser stat ende die meyste vertziert van kinderen ende gebroederē Darumb koem du perst voert ende doe des konincks geboet als all dye heyden ghedaen hebben ende dye man van Juda ende dye bynnen Iherusalem gebleuen sin. Ende du ende dyne soene sollen wesen vnder des konincks vrunde ende geeret myt golde ende myt siluer ende myt vell giften Ende matathias antwerde ende sede myt luyder stymme All sin alle dye heyden dem koninghe Anthiocho ghehoersam: soe dat pegelick wyket van der verwaringge der **Ee** dene vullbarden sinen ghebarden **Ik** ende myn soen ende myn broeder sollen ghehoersam wesen der **Ee** vnser weder **Got** wyl en gudertypen wesen: want vns en is niet nutte toe laten gaedes **Ee** ende sin gherechticheyt **Wy** en sollen des konincks Anthiochus worde niet hoeren ende wy en sollen niet sacrificijren ende vnser **Ee** ghebaeden breken dat wy eynighen anderen wech gaen sullen Ende doe sweych hy van desen worden toe spreken: soe gynck eyn ierde voer deser alte oughen offeren nae des konincks gheboet vp den altaer in der stat **Modyn** ende mathathias sach dat ende dat kroede em ende syne lenden beeffden ende syn torn wart ontsteken na dem oedel der **Ee**: hy luyt vp en ende sloech en doet vp den altaer Ende den man den Anthiochus gesant hadde dye dye luyde dwanck to offeren sloech hy oeck doet toe der seluer tijt ende hy braeck den altaer ende hadde lijff dye **Ee**: als oeck **Finis** dede **Sambrius** soen salom Ende mathathias riep myt groter stemmen in dye stat ende sede: soe wye dye **Ee** luyt hefft ende meynt toe holden dye gae nae my vnt ende hy ende sine soene vluwen in dye berghen ende allet dat sy hadden herten sy in der stat Doe toeghen eere vell in dye wyltnisse ende sochten ordel ende gerechticheyt ende sy laten daer: sy ende ere kinderen ende ere wyue ende er we: want all quat wart vp sy verhart ende des konincks manne ende hert dye bynnen Iherusalem waren in dauts stat wart ghesacht dat summyghe manne dye des konincks gheboet ghebraken hadden waren enwech ghegangen in hemelycken steden in der wyltnisse ende dat vell luyde en gheuolget hadden ende sy toghen tohants enteghen sy ende mackden strijt enteghen sy in dem sabborh daeghe ende seden toe en **Settet** gy uw noch entegen dat gheboet: **Kompt** vnt ende doet noch des konincks anthiochus wort ende gy sult lenen Ende sy seden: wy en sollen niet vntkomen noch wy en sollen niet doen na

des konincks wort dat wy den sabborh dach besmetten sollen ende sy oedynjeden strijt enteghen sy ende sy en antwerden en niet noch en worpen geyne stepne enteghen sy: noch en bestoppeden niet dye heymelike stede: mer sy seden: laet vns alle steruen in vnser simpelheyt ende hemmel ende eerde sollen vnser oerkunde wesen dat gy vns vngherechlicken verderffe. Ende sy mackden strijt vp sy in dem sabborhs dage: ende sy ende er kinder ende er wyue ende er vye bleuen doet bys to dusent mynschen sullen to Ende **Mathathias** vernam dyt ende sine vrunde ende hadden groet geschrey vp sy: ende eyn pegelik man sede sinen vrunde: off wy also doen als vnse broeder hebben gedaen ende en wechten niet enteghen dye heyden voer vnse siele ende voer vnse gherechticheyt soe sullen sy vns hastlicken verdecuen van dem lande: ende vp den dach dachten sy ende seden **Hoe** wat manne komen to vns to stride vp den sabborh dach: laet vns entegen die wechten ende en steue alle also niet als vnse broeder doet sin in dat hemelike: ende doe wart vergadert vnt ysrahel toe en eyne vergaderinge der ioeden stark vā macht: ende all dye willich was in der ee: ende all die van den quaden geuluwen waren vergaderden sich toe den ende worden en to hulpen: ende sy vergaderden eyn heet ende sloegen dyesunders in een torne: ende dye vngherechtiche manne in ere vnwerdicheyt ende die andere vluwe toe den heydenwart vnt to entulpen ende mathathias ende sin vrunde ginghen all vnt en braken dye altaer ende besiede alle dye vnt siede kinder dye sy vnt bynne dye latschop ysrahel in starkheyt ende veruolgeden dye kinder der houerdicheyt ende hadden voortgank in eren handen: ende sy behyde dye ee voer der heydenert hant ende van des koninges hande ende sy en gau in deme sunder niet dat horn: ende doe dye daghe nekede dat **Mathathias** steruen solde sede hy toe sinen soenen **Nu** is ghestark dye houerdighe en dye castinge en dye tijt des vnt werpēs en dye gramscap der vnwerdicheyt **Nu** hieumb luyt soene soe sijt beschermer der ee en geuet uw sielen vnt vnser weder testamēt en ghedeket der weder wercke dye sy ghedaen hebben in ee ghestiche ende ghy sult groete glorie entfanghen ende eyne ewichliken naemen **En** is abraham in der bekoringhe niet ghetrouwe gheuonden: ende en wart eme dat niet gheachtet thoe der gherechticheyt **Joseph** verwaerde in der tijt des verdriets dat gheboet: ende hy wart here van egipten ende phynes vnse vader vnt dat hy dye ere gaedes werckede: soe entfenck hy dat testamēt der ewichliker priesterschap **Doe** **Ihesus** voldede dat woert: soe wart hy

[Marginal text on the right side of the page, partially obscured and written in a smaller hand.]

Der machabeen

marſchalck in yſrahel vmb dat **Caleph** & kunn-
de in der vergaderinge ſoe entſenck hy dye erf
afficheyt dauid verkrych in ſinre barmhertic
heyt den ſtoel des rijcks in ewicheyt vmb dat
Helyas wrack den torn der **Se** ſoe wart hy ge-
nomen in den hemmel **Anamias** azarias ende
myſabel worden verloeft van dem vuyre vmb
eren gelouen **Daniell** wart vmb ſinre ſimpel-
heyt wyllen verloeft van der lewen munde **En**
de alſus gedenke van dem eynen geſlechte toe
dem anderen **Want** all dye genne die in en ha-
pen ſy en werden niet gekrenckt. ende vntſyct
uw niet van eyns ſunders worde: want ſin glo-
rie is dreck ende worme **Huyde** verheuet hy
ſich: morgen en fall men en niet vinden: want
hy verwandelt is in ſyn erde. ende ſine gedach-
ten ſollen veruaren. **hijt** umbe lyeue ſoene wer-
det manlick ende doet vromlick in der **Se** wāt

als gy ghedaen ſolt hebben dat uw beualen is
van deme heren uwen gaede in dye **Se**: ſoe ſult
ghy in er glorioſe werden. **Ende** ſyct **Symon**
uwen broeder ick weet dat hy eyn man van ra-
de is. hoert en all tijt ende hy fall uwe vader we-
ſen. ende **Judas machabeus** is ſtarck van ma-
chten vā ſinre ionckheit. hy fall uw marſchalk
ſijn ende hy fall voeren den ſtrijt des volcks. en-
de gy ſult doen to uw komen alle dye gene dye
dye **Se** holden ende wreken dye wrake vā uwē
volke vergeldet den heyden eren loen ende war-
det dat ghebot der **Se**. ende wart to ſinen rede-
ren gelacht. ende hy ſtarff in dem honderſten
ende ſeſendeuertigſten iare. ende hy wart van
ſinen ſoenen begrauen in ſinre weder graff in mo-
dyn ende all yſrahel beſchreyede en myt groten
geſchreye.

Dat in capittel. woe **Judas machabeus**
Appolomum verſloech ende **Seron** dye voſte
des heers van **Eyrien** ende van der vergaderin-
ge des heers **Iſſie** ende van dem her der ioeden
Ende **Judas** den men heytet **Machabe**
us. ſyn ſoen ſtont vp voer em ende alle
ſyn broeder hulpen em ende all dye ge-
ne dye ſich gheſellet had den myt ſynen vaeder
ende ſy ſtreden yſrahels ſtrijt myt blietſchop.
ende hy bereyde ſins volcks glorie ende beclep-
den ſich myt eynen panſeren als eyn reſe. ende
hy dede ſyn ſtrijtbarelke wapen an tho ſtrijde

ende hy beſchermede dye getelte myt den ſwert
de. hy wart gheſneek eynen lewen na ſynen wer-
ken ende gelijk eyns lewen iongen dat brey-
ſchēde is in der nacht. ende hy veruolgede dye
boſen ende ſechte ſy ende dye ſyn volck verſto-
den dye verbrant hy myt dem vuyt ende ſin vp-
ande worden verdreuen vmb dye vruchte van
em. ende all dye gene dye quaet deden worden
verſtuyt ende dye ſelicheyt hadde voortganck
ende hy wrunderde well koningen ende verbly-
de **Jacob** in ſinen werken ende ſijn gedechtnis
is ewichliken in benedijngē. en hy dorwādelde

dye stede van Juda ende verdylghede dye loe-
sen daer vyt ende hy affkijede den torn van ys-
rahel ende hy wart vernoomt bys to dem eyn-
de der werlt ende hy vergaderde dye vrelaeren
Ende Appollomus vergaderde dye heyden en-
de groete krafft van samarien vmb enteghen
ysrahel toe steyden Ende Judas vernam dat
ende toech vyt en enteghen ende hy sloech en-
de doede en ende well vyelen daer ghewont en-
de dye andere vluwen ende hy nam eren rouff
ende Judas nam Appollomus swert ende hy
wachte alle sine daeghe daer mede Ende Se-
ron dye marschalck van dem her van Syrien
hoerde dat Judas eyn her vergaderde der ghe-
louigher ende myt em eyn vergaderinghe der
geyftliker geloeuiger ende hy seide Ick sall my
eynen namen maken ende werden verhauent
bynnen dem rijke ende ick sall iudam ende die
myt em sint beuechten ende dye des konincks
woert wruwerdet hebben ende hy bereyde
sich ende dye quade ghetzelde toeghen myt em
starke hulper vmb dat sy in den kinderen van
ysrahel sterke wreke doen solden Ende sy ne-
keden to Betheron ende iudas toech vint en to
ghemoete myt wemich volcks Mer doe sy sa-
ghen en dat heer toe ghemoete komen seden se
toe iudam **W**oe sollen wy aldus wemich: rech-
ten moeghen enteghen alsoe groete mennich-
te ende soe groete starcke Ende wy syn buyde
vermoet van vasten en iudas seide dat is licht
dat well luyde verwonnen werden van wemich
luyden hande ende dat is geyn vnderfcheyt in
deme ansehouden gaedes des hemmels to ve-
loesen off myt wemich **W**ant dye vycorie des
heers en is niet in welheyt des heers mer dye
krafft is van dem hemmel **S**y komen toe vns
in weterghener welheyt ende in houerdicheyt
vmb vns toe wederuen vnsse vrouwen ende vn-
se kindere ende vmb vns toe rouwen Mer wy
rechten voer vns sele ende voer vns **C**e ende
dye here sall sy vertreden voer vns aenghe-
sichte mer gy wylt sy niet vruchten Ende doe
hy opgehalden hadde toe spreken: gmeck hy
enteghen sy myt haste ende **S**eron ende sin her
wart verwonnen in sinen ansehouden ende hy
veruolghede en in den nedderganck **B**etheron
bis vp dat velt ende van en vielen achthundert
manne ende die anderen vluwen in dat lant der
Phylister Ende iudas angst ende vruchte en-
de sinre broeder vielen op alle dye heyden all
vmb ende vmb ende sin naem quam thoe dem
koninck van iudas steyde en doe anthiochus
dye koninck hoerde dese worde: wart hy toe-
nich van moede ende seide ende vergaderde all
dat her vmb syn rijke: harde starcke ende hy
dede syn schathamer apen ende gaff deme hee-

solde eyn iaerlanck ende beuaell en dat sy toe
allen dinghen bereyt waren ende als hy sach
dat dat gelt van synen schatten ghebraeck en-
de dat dye tribuyt des landes kleyne waren:
vmb tweytracht ende vmb plaeghe dye hy in
deme lande dede vmb dat hy ewech nam dye
vrijheyden dye van deme yersten daeghe had-
den gheweest ende eme vruchte dat hy niet ge-
noech en hadde eyn mael ende andermael toe
der kost ende thoe der eren als hy toe voerens
ghe zhuen hadde myt mylter hant ende aue-
u. op de bauen dye koeninghe dye voer eme ghe-
wast waren ende wart seer vertzaghet van mo-
de en x hy ghedachte to gaen toe persen vmb
tribuyt toe hebben van deme lande ende vmb
well siluers ende goldes toe wegadderen ende
hyet **I**psiam eynen edell man van deme koninck
lickem gheslechte auer den oerber van deme
rijcke ende van der ruyren **E**ufraten an: bys
toe den reuyren van egypten ende dat hy anthi-
ocum sinen soen poeden solde bys dat hy wa-
de r quem ende hy seuerde em halff dat heer en-
de dye elephanten ende beuaell eme van allen
wat hy woelde ende van den genen dye in tu-
dea woenden ende in iherusalem ende dat hy
toe en eyn heer senden solde vmb dye kraefft
van ysrahel ende vmb dye auerblouinghe van
iherusalem toe verderuen ende toe vermichten
ende er gedanken van der stat ewech to doen
ende dat hy daer solde doen wonen vrende ge-
baen luyde in all er lant ende myt loben deyn
solden ende dye koninck nam myt eme dat
ander deyl van deme heer dat daer bleyf en-
de hy toech vyt der stat van **A**nthiochien in
dem hondersten ende seuenen deuerigsten iar-
syns rjcks ende hy toech auer dye reuyt **E**u-
frates ende hy doruoer dye lantschopen ende
Ipsias koes vyt **P**tolomeum dorims soen en-
de **P**rychanorem ende gorzgam seer mechtige
manne van des konincks vanden ende sande
myt em luyde vertichdusent manne ende seuen
duient gereden dat sy toechen solden in dat lant
van Juda ende dat sy wederuen solden na des
koninges worde ende sy toge vyt all er macht
ende sy quamen to ammaum to in dat veldyge
lant ende dye koepluyde der lantschoppen ho-
den er gheruchte ende sy namen seer well siluers
ende goldes ende knechte ende quamen in dat
her vmb dye kinder van ysrahel toe kopen toe
knechten ende dat her van sizen quam mit en
ende van vremder luyde lande ende **J**udas en-
de sin broedere sagen dat dye quade dyngge
mett waren en dat dat her to een landwart
quam ende sy vernamen des konincks worde
dye hy de volck beuaelen hadde dat sy sy to niet
maken solde ende to verderuen ende yegelijk

sede to sinen negesten **Laet** vns vprichten dye nedderwerpinghe vnser volcks ende laet vns voer vnse volck rechten ende voer vnse hilligē ende dye vergaderinghe wart vergadert vmb bereyt to wesen to dem strijde ende vmb to bid den ende vmb to heischen verbarmynghe ende barmherticheyt ende **Iherusalem** en wart niet bewoont. mer sy was als eyn wyltmisse van eē kinderen en was nyemant dyt vpt off inigick ende dat hillighe vertrat men ende vrende gesbaeren kinder woenden in der borch ende daer nae was der heyden woninghe. ende dye weldicheyt was van **Jacob** ghenomen ende daer gebrack dye harpe ende dat scyrenspeel ende sy vergaderden ende quamen in **Masphat** enteghen **Iherusalem**: want **Masphat** was dat de er des ghebors er in **ysrahell**. ende sy vasten ende cleyden sich myt haren cleyden ende schutten alsche vp er hoeft ende toelchoden er cleider ende sy vtspreyden dye boeke der **Ge** dat dye heyden vtschudden dye ghelickmiste van egypten eren affgaeden ende sy brachten her van der priesterlycker sininghe ende ere yerste vruchte ende tijnde ende sy verweckeden er gheligheden dye dye daeghe vullenbracht had den ende sy rypen myt groeter stemmen in dē hemmel ende seden wat sollen wy desen mannen doen ende warwert sollen wy sy leyden? **Want** din hillighen sint verreden ende besmit ende dyn priester sint gheworden in gheschrei ende in verdederen **Ende** siet dye heyden sint vergadert enteghen vns vmb vns toe verdederen **Du** weseft dat alleyn dat sy enteghen vns denken: woe sollen my moeghen gheduren enteghen er angelicht dat en sy dan dat du got vns helpe? **Ende** sy trumpetten luyde mit trūpen **Ende** hijt nae mackde **Judas** leydel heren des volcks dusent der heren. ende heren auer hūdert ende heren auer vyffich ende heren auer tyen mannen. ende sy seden toe den ghenen de daer huysen hadden getymmert ende vrouwe getruwet hadden ende wjngart geplant hadden ende den dye dat vruchtsam waren dat ye gelyck van dat wedderkijren solde in sin huis nae der **Ge**. ende sy braken vp ere ghetelte ende sloeghen dye toe den luyden **Ammaum**. ende **Judas** sede. gordet uw vast ende sijt mechtige kinder ende gy sult wesen vroe bereyt dat wy rechten moeghen teghen dese heyden dye ghecomen sint vmb vns to verdederen ende vnse hillighen. want dat is vns beter toe steruen in dem strijde dan dat wy sien dat quaet vnser hillighen ende vnser volcks. mer als dye wyle is in dem hemmel alsoe moet dat gescheen.

¶ Dat vierde capittel. woe **Gorgias** myt sy

nen het verwonnen wart vā **Juda machabeo** ende daer nae wart **Iysias** verwonnen myt syre gheselschop. ende woe dye tempel gheremigē ge: ende daer inne eyn altaer getymmert wart

Gorgias nam vyffdusent man myt em ende dusent vptghekaren mannen reyfigers. ende dye braken des nachtes er ghetelten vp vmb toe der ioeden getelte wart toe trecken dat sy sy vnuersyntliken slaen sol den. **Ende** dye kinder dye in der borch waren dye waren ere leydelmannen. ende **Judas** vernam dat ende stont vp ende dye mechtige vnto slaen dye macht des heers des konnicks de in ammaum waren noch wart dat her verstro wet van den ghetelten **Ende** **Gorgias** quam in **Judas** ghetelte by nachte ende hy en vant daer nyemant ende hy sochte sy in den ghebetichte ende seden: dese vlyen voer vns. ende doe id dach gheworden was soe saghen sy **iudam** vp dem welde myt drendusent mannen alleyn dye noch wapen noch swerde en hadden ende sy saghen der heyden ghetelde starck ende all vmb ende vmb en dye ghewapenden ende dye gheredenen ende dese waren gheleyt toe dem strijde. ende **iudas** sede to den mannen mit em waren **Entsyt** dese velheyt niet ende en veruert uw niet vor eren gheruchte. gy sult gedenken woe vnse vedet woerden beholden ghemaecte in dem voden meer doe sy **Pharao** nauolghede myt eynen groten her: ende nu laet vns ropen in dem hemmel ende dye here fall vnser verbarmen ende fall ghedenken vnser vedet beloffden ende hy fall huyden dat volck verdederen voer vnser aenghesicht ende alle dye heyden sollen weten dat hy got is dye weder gelden fall ende verloesen **ysrahell** ende dye vrende ghebaren hauen er oughen vp ende saghen dye dye enteghen sy quamen ende sy togghen vpt den tenten toe strijde ende dye myt **Judas** waren sy trumpetten myt den trumpen ende sy vergaderden sich ende die heyden ginghen daer vnder ende vluwen vp dat vlt. mer dye achtersten vvelen in dem swerde ende sy veruolgheden sy bys toe **Gezeron** ende bys toe dem welde **ydumea** ende van **azoren** ende van **Jamme**: ende van en velen bys toe drihdusent mannen **Ende** **iudas** kyerde wedder. ende sijn her volghede eme ende hy sede toe deme volke **En** begeert gheynen woef want enteghen vns is dye strijt. ende **Gorgias** myt syre gheselschop. **Ende** sijn heer is nae in den berghen by vns. mer nu staet enteghen vnse viande ende bestridet se ende dat na sult gy vrij woef affnemen **Ende** doe **iudas** dit noch sprack: syet soe toende em eyn hoep vā

dem berghe ende schouwen dye Gorgias sach dat dye sinen gheulwen waren ende dat syne tenten vntsteken waren: want den roeck den men saech verdoende wat daer ghescheyen was ende doe sy dyt saghen soe entsagen sy sich harde sere vmb dat sy Judam ende sijn het sagen bereyt toe strejden vp den welde ende sy vluwe alle in der heyden welt ende Judas kijde sich toe dem rouuwert van den tenten ende sy nas men well godes ende siluers ende blau siden gewant ende purpur ende groet guet ende doe sy wedder kperden soe songhen sy loeff ende dan keden gaede van dem hemmel: want hi is guet ende in der ewicheyt is syn barmherticheyt ende in dem daghe gheschach groet heyl in ysrachel ende dye gene dye van den seluen entgagen waren dye quamen ende seden **Lysias** allet dat daer ghescheyet was ende doe hy dyt hoerde doe wart hy amechlich van rouwen vmb dat dat in ysrachel alsoe niet ghescheyet was als hy wolde ende als dye koninck beualen hadde Ende to dem anderen iaer vergaderde **Lysias** seltichdusent man vuytghekaren ende vyffdusent gheredenen vmb sy toe bestriden ende sy quamen in iudeam ende sloegen ere tenten vp in Bethoron ende iudas quam en to ge moete myt tyendusent manne ende sy saeghen dat heer stark ende hy bede ende sede Verloeser van ysrachel du byst ghebenedyct dye du de ouertuall des mechtighen verniet heefft in Dauid dyns knechts kant ende leuerdes dye vrede ghebaeren gherelten in **Jonathas** **Sauls** soen hant ende syns wapendraghers beslyp te dyt volck here in dyns volckes van ysrachel handen ende sy moeten werden gheschant in eeren her ende in eeren reysigeren gyff en anst ende verderff dye koenheyt erre macht ende se moeten werden beweghet myt erre verderffnisse **Verderpue** sy myt der ghenre swerde dye dy lpeff hebben ende alle dye dynen namen ken nen moeten dy lauen in blijschappen Ende sy vergaderden ende mackden strejt ende van **Lysias** het vpele vyffdusent manne ende doe **Lysias** sach dat sijn luyde vluwen ende der ioden stolticheyt ende dat sy bereyt waren toe leuen off toe steruen stoltlycken soe voer hy enwech toe **Anthiochien** ende koos titters vuyt dat hi myt groeter menichten wedder komen selde in iudea Ende iudas ende sijn broedere seden syet vnse viande sint nu vnderghedaen trecken wy vp vmb dye hillighen toe reynighen ende toe vernuuen ende alle dat heer vergadderde sich ende toeghen vp den berch van **Syon** ende sy saghen dye hillicheyt verwoest ende den altaer vntert ende dye porte n verbrant ende in dem vrythoue van dem tempel loeden ghewaf

sen soe sy pleghen in busschen toe wassen ende in berghen ende dye ettekameren vmb ghe worpen ende sy schozden ere klepder ende sehy repeden myt groeten gheschreye ende sy leden assche vp er houet ende vpele vp er aenghesicht vp dye erde ende sy rypen myt trumpet ten der teykenen ende rypen in den hemmel: **Doe** ordynirde **Judas** manne dye rechten solden teghen dye ghenne dye in der berch waren bys dat sy dye hillighen ghereynghet solden hebben Ende hy koos vuyt priestere suuder smytten: dye daer wyllen in gades **Se** hadden ende dye reynigheden dye hillighen stede ende sy droeghen dye steyne der besmytheit **dat is dye steyne des altaers daer sy dye affgaede van mackden dye sy satten vp dye altaer daer sy dye offerhande pleghen vp thoe doen ende beipotden dye **Se** des hillighen gaedes** eyne vnteyne stat Ende **Judas** dachte van dem altaer des bernenden offers dat vntert was: wat hy doen solde daer mede ende em schoet in eyn guet raet dat hy den verstoeren solde vp dat hi en in gheynen laster enwoerde: want dye heyden hadden en besmyt Ende hyrumb braecken sy en aff ende leden dye steyne vp in dye berghe des huyes in eyne temelicke stat bys dat eyn prophete quem ende antwoert daer aff gheue ende sy naemen gantsle steyne nae der **Se** ende sy mackden eyne nuywen altaer dye gheheyl was als dye toe voerens was ende sy buwede dye hillighe ende dat bynnen deme huyse was ende dat buyten was ende hilligeden dye vuyt hoene ende sy mackden nuywe hillighen vaten ende sy droegen eyne candelere ende dat altaer des wyroecks ende dye taffel in den tempel ende sy leden wyroeck vp den altaer ende sy vntsteken dye luychter dye vp den candelere waren ende sy luycheden in deme tempel ende sy leden vp dye taffelen broeder ende hynge dye voerhenghesell ende voldden all er werck dye sy gedaen hadden ende vp den vyffendertvintighesten dach der neghender maent dye **Cal** leu hepter in dat honderste ende achtendeuertigheste iaer stonden sy voer deme daoghe vp ende offerden vp den nuyen altaer des ghebranden oeffers: dat sy ghemacke hadden vmb offerhande daer vp toe doen nae der **Se** Nae deertijt ende daeghe dat dye heyden den altaer besmytten in dem seluen daeghe wart hy vernuuet myt ghesanghe ende myt floten myt harpen ende myt cymbalen ende all dat volck viel vp syn aenghesicht ende anbeden ende benedyden got in deme hemmel dye en gheluck gaff ende sy mackden wyonge des altaers acht daeghe ende sy offerden bernenden offer myt blijschappen ende heylsamen offer des loeffs ende

vertijerden dat aenghesichte vanden tempell myt gulden kronen: ende myt schyldekens ende se volmakeden dye poerte ende werfchap: pen kameren ende henghen daer doeren an ende wart harde groet blytschap inden volke ende der heyden bescheymt wart van en ghekiert Ende Judas ende sijn broder ende alle dye vergaderinghe van Israhell ordinerden datmen van iaer thoe iaer solde doen ende holden thoe sinen tiden den dach van des altaers wyninghe myt vrouwen ende myt blytschappen achte daghe lanck vanden vijffenderwintichsten dage der maent Casleu: ende in den tiden stychte iudas ende sijn broder den berch van Syon mit hoghen muynren ende vaste toeruen all vmb ende vmb vp dat dye heyden nyet meer komen solden ende vertreden en als se thoe voeren deden ende leden daer een heer vmb den thoe bewaren ende se vermaken en vast vmb Bethurem thoe behalden: ende dat dat volck een vaste stat hebben solden: enteghen dat aenghesichte der ydumeer.

Dat vijffte Capitull. woe Judas streef entegen vrende volcke ende verwan dye kindere Esau. Ende woe Symon Judas broeder verwan dye Galyleen beleggen hadden Ende woe Judas doe hy dye sloete Thymothei ghewonnen hadde: oeck dye alte vaste stede wan. Ende woe dye Joeden dye sunder den Machabeen striden wolden: verflaghen ende verwonnen sint.

Ende dat ghescheyde doe dye heyden all vmb ende vmb hoerden dat dye tempell ende dye altaer ende de sanctuarie gheseycht waren soe se thoe voeren waren: soe worden se harde toernich ende dachten thoe verderuen Jacobs geslechte dye vnder en waren ende beghonden van den volck doet thoe slaen ende thoe veruolghen. Ende Judas bestrede Esaus kinderen dye in ydumeen waren: ende dye ghenne dye waren in Arabathane: want se vmbsetteden dat volck van Israhell: ende he sloech se myt groete plaghen: ende he ghedachte Beans kinderen quaetheyt dye den volck waren in eyn strick ende in eyn schande ende in vertemisse se den inden weghe ende he sloech se in toerne ende toech thoe een luydenwert: ende he vermaledede se ende he vntstack eer toerne myt den vuyre myt alle den dye daer bynnen waren: ende he toech ouer thoe Amongs kinderen ende he vant daer starcke macht ende well volcks ende Thymotheum cren maghe halsk ende he dede myt em well stride ende se worden verderft in sinen aenschouwen ende

he sloech se ende wan dye stat Jazer ende eere dochtore ende keerde wedder in Judea. Ende dye heyden dye in Galaad waren vergadderden enteghen dat volck van Israhell dat binnen erren lande was vmb dat se se verderuen solden: ende se pluwen in vast stetgyn gheseten Dathemam ende se senden thoe Judam ende sinen broederen brieuen ende saden enteghen vns sint vergadert dye heyden all vmb ende vmb: vmb vns thoe verderuen ende se bereyden sich komen vmb thoe belegghen dye stat daer wy in gevluwen sijn: ende Thymotheus is dye maerschalck van den hret: daer vmb kum nu ende verlosse vns van erren handen: want well van vns luyden sint gheuallen ende alle vnse broederen sint all vmb ghedoet waer se waren ende se hebben gheuanghen geleyt erre vrouwen ende eere kinderen ende den woef: ende hebben welnae daer dusent man ghedoet. Ende als he noch las dese brieue ende fiet ander boden van Galylea myt geschoerden rocken quamen ende boetschaptten nae des sen woerden ende seden: dat enteghen se vergadert waren van Ptholomayden ende Tyro ende Sydone: ende dat all dat Galyleische lant veruult ware myt vrenden heyden vmb vns thoe verderuen: ende doe Judas ende dat volck de se reden hoerden: soe vergadertden se een groete vergaderinghe vmb thoe dencken wat se eren broederen doen solden dye in verdriet waren: ende van den heyden so besteden worden. Ende Judas seden sinen broederen: Symon: Ga du ende kyse mannen vyth ende gadu ende verlosse dme broederen in Galylea: want ick ende Jonathas mijn broeder sullen ghaen in Galaad: ende he liet thoe leydes heren des volckes myt dem heer dat daer auer bleeff in Judam vmb dat lant thoe bewaren Josephum: Zacharias soen: ende Azariam: ende beuall em ende sede: Ghy sult wesen baue dyt volck ende en wilt geynen strijt doen enteghen die heyden voer dat wy wedder komende sijn ende men gaff Symon driedusent mannen vmb in Galylea thoe ghaen ende Judas achtusent mannen vmb toe gaen in galaad: ende simon ghinck in Galylea ende he dede vele stride myt den heyden: ende se worden verdrukt dan sinen aenghesichte ende he veruolghede se bys toe der poerten Ptholomaydes ende van den heyden vyelen welnae driedusent man ende he nam eren roeff: ende he nam de gene de in Galylea waren: ende in arbatis mit een wiuen ende mit een kindere en nyet all dat si hadden ende he bracht se mit groeter blytschappen in iudea ende iudas machabeus en ionathas ende sijn brodere togen auer de iordae en gingen den wech van drien dage doer

dye wyltmisse. ende dye Nabotheer quamen en thoe ghemoete ende vntfenghen se vrintlyk ende se vertelden en alle dat eren broederen gescheyt was in Galaad. ende want well van en ghuanghen waren in Baraza ende Bosoz ende in Alymis ende in Casphar ende in Maget ende in Carnaym. Dyt waren alto groete vaste stede. ende datmen se oek ghuanghen. hylt inden anderen steden in Galaad. ende se droeghen auer eyn: dat dat se des anderen daghes dat heer leyden solden thoe desen steden. ende dat se se winnen ende verduen solden in eynen dage. Ende Judas ende sijn heer keerden haestelyk en wedder inder wyltmisse van Bosoz ende streyt vp dye stat ende sloech alle dye mannen doct myt den swerde ende nam alle eren roeff ende verbrande dye stat myt den vuyre. en se stonden des nachtes vander stat wert dat ere broedere belacht waren. ende dat gheueel inder dagheraet doe se ere ogen vphouen dat se saghen well volcks des gheyn ghetall en was ende dye droeghen dat getuych vmb dye stat mede thoe winnen ende thoe bestriden. ende Judas sach dat der strijt beghonde ende dat gheschrey des strides gink vp in den hemmell als eyn trompetre. ende groet getoep vpt der stat. ende ho seden thoe sinen heer. wech tot hynden voer uw broederen. ende he quam myt dien scharen na en ende se trompten mit trompetten ende riepen in ghebede. ende Thy motheus ghetelde bekenden dat dyt Machabeus was ende se vluwen van sinen aengesicht ende sloeghen se myt groter plaghen. ende in den daghen vpelen van en veelna achtduisent man. ende Judas keerde sich in Masphat ende he bestreyt dye ende wan se. ende dode alle eere man ende nam een roef ende vntstak se mit den vuyre. ende he toech van daer ende wan Basben ende Maged ende Bosoz ende dye ander stede van Galaad. Ende nae desen soe vergadde Thy motheus eyn ander heer ende sloech tenten enteghen Raphon auer dye reuere. ende Judas sande vmb dat heer thoe bespen ende se betschapden em ende seden dat thoe Thy motheum vergadert waren alle dye heyden de all vmb ende vmb sijn ende seet wel hers. ende dat se dye van Arabyen ghehuert hadden thoe hulpe. ende dat se tenten ghesat hadden auer dye reuieren ende dat se bereyt waren toe den stride entegen se thoe komen. ende Judas toech en toe ghemoete. ende Thy motheus seden thoe den vorsten van sinen heer. Als Judas ende sijn heer vp de reuier kompt. soe sullen wy des niet moghen lyden. want he sall mechtich enteghen vns vermoghen. mer isstet dat he sich vntstet enteghen vns auer thoe

komen ende set he sine tenten beneuen dye reuere soe laet vns enteghen se auer trecken ende soe sullen wy vermoghen enteghen se. ende als Judas gekomen was by der reuieren vande water: soe setrede he de schreiers des volcks beneuen dye reuere ende beuall en ende sede. Gheynen en sult ghy laten. mer se sullen alle thoe den stride komen. ende he toech eerst toe em auer ende alle dat volck nae em. ende alle dye heyden worden voerdreuen van sinen aenghesichte ende se worpen erre wapen entwech ende vluwen alle thoe den tempell dye in Carnaym was ende Judas bestreyt dye stat ende vntstak den tempell myt den vuyre ende alle dat daer inne was. ende Carnaym waer ghe wonnen ende en mochten sich niet verweren enteghen Judas aenghesichte. ende Judas vergadde alle dye Jsrahelyten dye in Galaad waren vanden groetsten thoe den clypsten. ende erre vrouwen ende erre kinderen ende seer groet het vmb thoe komen in dat lant van uida ende se quamen toe Ephron ende dyt was eyn groete stat ende thoe den inganghe was se seer vast ende se en mochten vander stat niet kypen noch thoe der rechter siden noch thoe der lichter siden. mer mydden daer doer was dye wech ende se besloten sich selfs dye inder stat waren. ende se toe makeden dye poerten myt steynen. Judas sande thoe en myt vrintlyken woerden ende sede. Wy sullen doer uw lant ghaen vmb in vns lant thoe ghaen. ende nyemaet en fall uw schedyghen. Wy sullen alle thoe voete doerghaen. mer se en wolden en dye poerten niet vpdoen. Ende Judas beuall in dat heer thoe roepen dat se der stat neken solden een yghelyck in der stede daer he stonde. ende dye mechtighe mannen toghen an ende stormeden dye stat alle den dach ende alle dye nacht ende dye stat wart in sijn hant gheleuert ende se sloeghen aller dat manskunne was in des swerdes munt ende destruerde alle dye stat ende nam eren roeff ende men ginch alle dye stat doer auer dye doeden. ende se toeghen auer dye iordaan in dat groete velt ende ghen dat aenschijn van Bethsan. Ende Judas vngaderde sijn achterste volcke ende troestte dat alle den wech doer bys dat se quamen in dat lant van Juda. ende se ghinghen vanden berch van Syon myt vrouwen ende myt blitschappen. ende offerde. i. keruenden offer vmmen dat nyemant van eren luyden gheualen en was voer dat se wedder geleuert waren in vreden. ende in dem daghen dat Judas ende Jonathas waren in dem lande van Galaad. ende Symon sijn broeder in Galilea entegen dat aenschijn ende Ptholomaydis. soe toerde iosephus zacharias soen en ajanas do

roefte vander macht dat dye din ze wael ge-
 uallen waen. ende dye steijt dye geseyen were
 ende sprack maken wy vns enen namen ende
 gaen wy oek rechten entegen dye heyden die
 vintent vns sint ende he beual den genen de in
 sinen heer warē dat se gingen to Jammiam. en
 Gorgyas quam vpt der stat ende sine manne
 en entegen to striden ende se worden veyaget
 Josephus ende Azarias bys to den eynde van
 Judea. en vp den dage vielen vanden volke Is-
 rael by twe dusent manne ende inden volcke
 wart groete vluchte. want se niet gehoert en
 hadde Judam ende sijn broder: mer se dachtē
 dat se starkliken doen soldē: mer se waē met
 vander māne sade doer welke de verlossinge ge-
 schiet was in Israhel. ende de māne iuda woe-
 de sere verhuē in alle der van israhels anschou-
 wen en der heidē darmen enen namen horde en
 se vergaderden sich to en dye en repen gelijk.
 ende Judas ende sijn broder togen vpt ende te

streden de kinder Esau inden lande to den sude
 werr. ende he sloech chebron ende ere dochter
 ende ere mupren ende verbrande ere to en all
 vint ende vint myt den vure. ende Judas vpbraek
 sijn tenten vint to gaen inder heydenen lant en
 doer wandelen samarien. In den dage vielen de
 priesteren * Josephus en azarias. do se starkly-
 ken doen woldē ende sunder raet to de stride ge-
 ghen. ende Judas toech neder in azotum inder
 vremder heyden lant ende warp ere altaer aff
 ende ere gode roue verberende he myt den vure.
 ende he nam der stat roue ende he keerde wede
 der in dat lant van iuda

Dat. vi. Capitell. woe Anthyochus starft
ende sijn seen na em regneerde ende wo ho ver-
wonnen wart doe he tegen dye ioden streyt.

Die konink anthyochus doerwadelde
 die bauenste lantschappen en horde dat
 in perse was elimaydes een also eddel
 stat. en also rijk in siluer en in golde. en dar in
 een sere rijk tepel en dar binne gulde vorbenk
 sel en sekylde en panzer de dar gelate hadde al-
 kerader phylips soen een konink va macedon
 en de est regneerde in greken en he quam ende
 pinsde sike de stat to winnen en se to berouen:
 mer he en mochte des niet wat de binnen der
 stat warē vernamē dat ende toge entegē de to

ruce en he vlo van danne en wech swech mit
 groter droeffheit en kerde weder to babilonē
 en een quā de em toethapde in perse dat dye
 getzelde veriaget warē de inden lande va iuda
 warē ende dat lysias getoze wart myt starker
 macht en veriaget was vader ioden ansicht. en
 se hebbē auerhāt gelalde entegen se in wapē
 en in krassē ende in wel roeffs de se gewonnē
 hebbē vande getzelden de se verslogen. en want
 se verwozpe hebbē de vwerdicheit de gemacht
 was vp den altaer binnen Jerusaleem ende
 dat se die he yehmakinghe vint gemuyre had-
 den myt groeten hoghen murren als se thoe
 voeren was ende oock Bethsuram syne stat

ende dat geuyel doe dye koninck dese rede hoo-
de soe vntfack he sich ende wart harde sere ver-
stoert ende he vpell in sijn bedde ende van be-
droeffnisse vpell he in een krenckde. want dat
niet geschypet en was als he dat vermoedet had-
de. ende he was daer veel dage. want dye gro-
te droeffheyt in em vernuwet wart ende waen-
de dat he steruen solde ende he riep all sijn vrū-
den ende seden. **Dye** slaep is van minen ogen
ghegaen. ende van sozghen byn ick nedder ge-
uallen van herten ende ick hebbe ghesacht in
minen herten. **In** wo groete verdriet byn ick
ghekomen ende in wat vloede der bedroeffe-
nisse daer ick nu in byn dye ick erste vrolyck
was ende lyeffghetall in mijne macht. **Mer** nu
ghedencke ick des quades dat ick in **Iherusa-**
lem dede van daer ick enwech voerde alle dye
silueren ende gulden roue dye daer binnen wa-
ren ende ick gheboet datmen se enwech voren
solde dye in **Judea** waren sunder sake. **Hyet**
vmb weet ick nu dat my daerumb dyt quaet
ghekomen is. ende sie ick verga van grote be-
droeffnisse in enen vrenden lande. ende he riep
Phylippe eynen van sinen vrunden ende he set-
tede en auer alle sijn rike ende gaff en sijn kroen
ende sijn pur pur ende sijn vingherlinck vmb
dat he halē solde anthyochum sinen soen ende
en voeden ende dat he regneren solde. ende an-
thyochus dye koninck starff daer inden hon-
dersten ende neghenenderwertichsten iaer ende
Aphas vernā dat de koninck doet was ende he
dede **Antyochien** sinen soen den he vā ionks
vpghetoghen hadde regneren ende heesch si-
nen namen **Cupatoren** ende dye ghelyne dye
in der boech van **Dauds** stat waren. se besloe-
ren **Israhel** all vmb ende vmb dye hyllygher
stede ende deden en alle tijt quaet myt der hey-
denen hulpe. ende **Judas** dachte dese thoe ver-
deruē. ende he vergaderde all dat volck vp dat
he se belegghen solde ende se vergaderden thoe
samen ende beseden se in den hundersten ende
vijftichsten iaer. ende se maekden armoestē
ende strybaer weer. ende yghelyck van den
ghenen dye belegghen waren ghinghen vut en-
de summyghe quade van **Israhel** dye gheselde
sich myt den ende se ghinghen toe den koninck
ende seden. **Woe** langhe fall dat wesen dattu
ordel doen salst ende vns broder wreken. **Wy**
hadden vpghefat thoe dyenen dinen vader en-
de in sinen gheboden thoe wandelen ende sijn
ordel thoe holden. ende vns volcks soene sint
hyetumb veruremdt. ende alle dye vns ves ge-
bunden werden. werden doetgheslagen ende
vns erfftael werden vns genomen. ende se en
hebben ere handen nyet alleyn aen vns ghe-
lecht. mer oock in alle vnsen landen. ende siet
se sint huyden ghetoghen voer dye boech in

Iherusalem ende se hebben se belegghen ende re-
stinghe in **Bethsura** hebben se vast ghemaeke
ende en komestu dan niet haestelyck entgegen
soe sullen se noch groter dinghe doen dan dyt
ende du en salst se niet moghen verwinnen.
Doe dye koninck dyt hoerde wart he toornich
ende vergaderde alle sijn vrunde ende dye voe-
sten sijns heers. ende dye baren dye reysgher
waren ende em quamen oock thoe gehuyden
heren vut anderen riken ende oplanden ende vt
zeelanden. ende dat ghetall was vanden heer-
hundertduisent man thoe voete. ende twyntich
duisent reysgher. ende tweendedertich **Ely-**
phanten dye gheleert waren thoe stride. ende
se quamen doer **Judameen** ende toghen voer
Bethsuram ende se bestreden se well daghe en-
de se maekden geschutte ende die vander stat
quamen vut ende verbranden se myt den vure
ende vochten manlyck. **Ende** **Judas** toech vā
der boech ende brack vp sijn getzeldē en toech
thoe **Bethzacharam** entgegen des konincks
ghetzeldē. ende dye koninck stont vp voer den
daghe ende verweckde dat heer entgegen den
wech **Bethzacharam**. ende dat heer betyde
sich toe striden ende trompen myt basunen en-
de se toenden den elyphanten bloet van druūē
ende van moeberen. vmb dat se se fell maken
solden thoe striden ende se deylden dye beyden
der legyonen. ende beneuen ygeliken elyphan-
ten waren duisent mannen myt pantzen ende
myt stelen helme vp eren hoefden. ende vijft
hundert reysgher man en gheordmeert yge-
like beest dye vutgelesen waren. ende dese wa-
ren voer den stride ende waer dat dye beesten
gingen waren se ende waer dat se gingen dat
gingen se. ende se en gingen van en niet. **Oeck**
vp ygeliker beesten was eyn holten toern dye
se bedeckde. ende vp den toern waren weer. en-
de vut ygeliken toern vochten tweendedertich
mā van. en bauē van binne was die beest in y-
ster. **Ende** dye koninck ordmeerde dye ander
reysgher in twe deyll thoe beyden siden dat se
dat volck ende dat heer myt den trompen sol-
de verweken. ende dat se voert solde doen tre-
ken een ygelick in eren scharen. **Ende** die son-
ne scheen vp dye gulden ende stelen schylden.
soe wedderblinckeden dye berghe daer aff. en-
de blynckeden als die lampen myt vure. **Een**
part van des konincks heer wart gedeelt vp
den berge. dye ander alle beneden. ende se gin-
ghen behentlick ende manierlick ende all dye
in den lande woenden worden betoert vander
menychte van eren stemmen. ende myt den
getijste eers scharen ende myt den geschreye
der wapen. want dat was eyn sere harden
groeten heer ende stack. ende **Judas** ende
heer quam heer aen thoe stryden. ende van

ende dat geuyel doe dye koninck dese rede hoo-
de soe vntfack he sich ende wart harde sere ver-
stoert ende he vpell in sijn bedde ende van be-
droeffnisse vpell he in een krenckde. want dat
niet geschypet en was als he dat vermoedet had-
de. ende he was daer veel dage. want dye gro-
te droeffheyt in em vernuwet wart ende waen-
de dat he steruen solde ende he riep all sijn vrū-
den ende seden. **Dye** slaep is van minen ogen
ghegaen. ende van sozghen byn ick nedder ge-
uallen van herten ende ick hebbe ghesacht in
minen herten. **In** wo groete verdriet byn ick
ghekomen ende in wat vloede der bedroeffe-
nisse daer ick nu in byn dye ick erste vrolyck
was ende lyeffghetall in mijne macht. **Mer** nu
ghedencke ick des quades dat ick in **Iherusa-**
lem dede van daer ick enwech voerde alle dye
silueren ende gulden roue dye daer binnen wa-
ren ende ick gheboet datmen se enwech voren
solde dye in **Judea** waren sunder sake. **Hyet**
vmb weet ick nu dat my daerumb dyt quaet
ghekomen is. ende sie ick verga van grote be-
droeffnisse in enen vrenden lande. ende he riep
Phylippe eynen van sinen vrunden ende he set-
tede en auer alle sijn rike ende gaff en sijn kroen
ende sijn pur pur ende sijn vingherlinck vmb
dat he halē solde anthyochum sinen soen ende
en voeden ende dat he regneren solde. ende an-
thyochus dye koninck starff daer inden hon-
dersten ende neghenenderwertichsten iaer ende
Aphas vernā dat de koninck doet was ende he
dede **Antyochien** sinen soen den he vā ionks
vpghetoghen hadde regneren ende heesch si-
nen namen **Cupatoren** ende dye ghelyne dye
in der boech van **Dauds** stat waren. se besloe-
ren **Israhel** all vmb ende vmb dye hyllygher
stede ende deden en alle tijt quaet myt der hey-
denen hulpe. ende **Judas** dachte dese thoe ver-
deruē. ende he vergaderde all dat volck vp dat
he se belegghen solde ende se vergaderden thoe
samen ende beseden se in den hundersten ende
vijftichsten iaer. ende se maekden armoestē
ende strybaer weer. ende yghelyck van den
ghenen dye belegghen waren ghinghen vut en-
de summyghe quade van **Israhel** dye gheselde
sich myt den ende se ghinghen toe den koninck
ende seden. **Woe** langhe fall dat wesen dattu
ordel doen salst ende vns broder wreken. **Wy**
hadden vpghefat thoe dyenen dinen vader en-
de in sinen gheboden thoe wandelen ende sijn
ordel thoe holden. ende vns volcks soene sint
hyetumb veruremdt. ende alle dye vns ves ge-
bunden werden. werden doetgheslagen ende
vns erfftael werden vns genomen. ende se en
hebben ere handen nyet alleyn aen vns ghe-
lecht. mer oock in alle vnsen landen. ende siet
se sint huyden ghetoghen voer dye boech in

des konincks heet vvelen wael selshundert mā
 Ende Eleasars Saura soen sach een vanden
 beesten dye myt des konincks wapen gixpan
 zert was ende dat was hogher dan dye ande
 re beesten ende dochte dat dye konynck daer
 bynnen ende he gaff sich selfs vmb sich thoe
 wlossen ende vmb sich thoe verkrighen eyen
 ewyghen name ende he leep thoe der beesten
 vromelyck int mydden der scharen doerslaen
 de thoe der rechter siden ende thoe der luyt
 siden ende se vvelen hyper ende daer van em
 Ende he ghinck vnder des elyphans voete en
 de ginch daer vnder staen ende stack en daer
 doer ende dye elyphant vvelen vp en en he bleeff
 daer doer en vmb dat se des konincks macht
 saghen ende dat gheruchte van sinen heet soe
 keerden se van en. Mer des konincks ghetzel
 de toghen vp enteghen se in Iherusalem ende
 des konincks ghetzelden quamen thoe Juda
 wart vp den berch vā Syon ende die konink
 maecte vrede myt den ghenen dye in Beth
 sura waren ende se quamen vyth der stat dye
 daer belacht waren ende en hadden ghyen pri
 uande want dat waren Sabbaten des lades
 ende he toech van Bethsura mer he lede daer
 wichte dye se hoeden solden ende he keerde
 dat heer thoe der hyllygher stat wert well da
 ghe ende sette daer schutten ende weert ende
 gheschut des vuyts ende ghetuych daer mede
 man steyne werpen solde ende schot ende fes
 minch schotte vmb dat gheschutte toe schye
 ten ende thoe slinghyen ende se maecten ok
 binnen were enteghen ere were ende se vocht
 ten wel daghe. Mer inder stat en was ghyne
 pauande vmb dat yd dat se uende iaer was en
 de dye vanden heyden in Judea ghebleuen wa
 ren se hadden ere auerblyuinghe werteert dye
 se inghelscht hadden ende in den hyllyghen
 waren weymich manne ghebleuen want dye
 hunghe hadde se vmbuanghen ende se wor
 den ghespreyt een yghelyck in sijn stat. Als
 Iphias dat hoerde dat Phylippus den konink
 Antiochus do he leude beuolen hadde dat
 he solde vptrecken Antiochum sinen soen
 dat he regneren solde weder ghekomen was
 van Persen ende vā Meden ende dat heer dat
 myt em enwech ghetoghen was ende dat he
 sochte an thoe nemen dat beueel des rikes so
 haeste he sich thoe gaen ende thoe segghen
 thoe den koninghe ende thoe den leydesheren
 des heers wy vntbreken daghelykes ende wi
 hebben weymich priuande ende dye stat de wi
 belegghen hebben is vast ende vns steyt nu an
 toe oedmeren vanden rike. Hyperumb laet vns
 nu gheuen desen luyden dye voerderhant ende
 laet vns vrede maken myt en ende myt allen

eren luyden ende laet vns consenteren dat se
 in ere. **E**e wandelen moghen alsoe se thoe voe
 ren deden want vmb dat wy er. **E**e vntwete
 det hebben soe sint se verquaet ende hebben al
 le dyt ghedaen. Ende dese rede behagghede in
 des koninghes ende der voesten aenghesichte
 ende he sende thoe en vmb vrede thoe maken
 ende se vntfenghen en ende dye koninck ende
 dye voesten swoeren en ende si quamen vyth
 der stat ende dye koninck ginck vp den berch
 Syon ende sach dye vastichypt vander stat
 ende he brack koert den eyde den he gheswo.
 hadde ende beual die muete all vmb ende vmb
 toe breken ende he toech haesteliken enwech
 ende keerde weder thoe Antiochusen ende
 vant daer Phylippum heerschappye hebben
 de ouer dye stat ende he streyt enteghen en en
 he wan dye stat myt krafft.

Dat se uende Capittel. woe Demetrius
 daer nas dat Antiochus ende Iphias voer
 slagghen waren dat rijk behelpe ende woe
 he Nychanorem sande teghen Judam vnt
 boel hert wylten Alchymi ende woe Nycha
 nor vntwonen ende doetgheslagghen warr
 ende woe Demetrius Nychanorem sande vnt
 vyantschop thoe verwecken enen van sinen of
 desten voesten enteghen Iherusalem ende woe
 em leerde dye manere woe he dat volck
 vntwonen solde ende vntwonen.

In den hondersten ende eenende we
 tichsten iaer soe quam demetrius se
 leucus sone vyth Rome ende toech
 mede weymich luyden in dye stede
 vanden meer ende he regneerde daer. Ende dat
 gheueel doe he ghekomen was in dat huys
 des rikes sijn vader daer sijn heer wick anti
 ochum ende Iphiam ende brochten se voer en
 ende he vernam dat ende se de en tonet myt
 angelichte niet ende dat heer doede se ende
 Demetrius sat vp den stoele van sinen rike
 ende quade vngheuechighe manne vnt
 Iherusalem quamen thoe em ende Alchymus
 was ere leydes man dye bpschop werden
 wolde ende se bescul dygheden dat volck
 voer den koninghe ende sachten Judas
 ende sijn broedere hebben dye
 ne vrunde verderffte ende he hefft vns
 verdoen van vnsen lande. Daerumb sende
 nu enen man den du ghelouest dat he
 ghaen mach ende besien alle dye verderff
 nyse dat he in des konincks lantschappen
 ghedaen hefft ende he hefft oeck alle des
 koninghes vrunde ende hulper ghekrenket
 ende yde koninck koes vyth synen
 vrunden Bathydem dye een heer was
 auer dye groete ruypen inden rik

ende den koninck ghetruwe was. ende he sen-
de em vmb thoe sien dye auerdaet dye Judas
gedaen hadde. ende den quaden Alchymum
gaff he dye priesterschap ende beuall em wra-
ke toe doen inden kinderen van Israhell. ende
se stonden vp ende quamen myt enen groeten
heer in dat lant van iuda enden sanden toden
en spraken to iudam ende sinen broderen vru-
lyke woerde in loesheden ende se en helde sich
an ere woerde niet. want se sagen dat se komē
waren myt alto groeten heer. ende dye verga-
deringe der scrijben quamen to alchymum en
bachydem vmb to soken dat gerecht was. en
erst quamen dye alletijt pleghen toe sijn inden
denste godes de kinder van israhel ende se soch-
ten van em vrede. ende se seden. Dye man een
priester dye van Marons sade gekomen is: he
en bedrege uw niet. Ende he sprack myt en vre-
delycke woerde ende swoet en ende sede. Wy
en sullen uw geyn quaet doen noch uwen vrun-
den. ende se geloueden en. ende he begreep van
eren luyden selych manne ende doden se in e-
nen daghe. nae den woerde dat gheschreuen
is. Dijnre hyllygen vleysch ende bloet storten
se vnt vmbrent Iherusalem ende niemant en
was dye se begroeff. Ende angst ende noet vele
in alle dat volck: want se gestroken hadden:
waerheyt ende oedell en is in en niet. want se
hebben ouerghetreden dat se gheloueden ende
den eyde den se sworn. ende Bachydes treck-
de myt sinen getzelden van Iherusalem ende ne-
kede sich in Bethzeca ende he sande ende wenk
ere vele dye van em gevluwen waren. ende he
dode etlycke vanden volcke ende warp se in e-
nen groeten put. Ende he beu all Alchymo de
lantchap ende leet myt em hulpe thoe sijnre
hulpen. Ende Bachydes toech enwech thoe
den koninck. ende Alchymus dede ghenoech
voet den voirstendoem sijnre priesterschap. en-
de thoe em vergadderden alle dye erre volck
bedrouet hadden. ende se behelden dat lant va
Juda. ende den groete plage in Israhel ende
Judas sach alle dat quaet dat alchymus ende
dye myt em waren ghedaen hadden den kyn-
deren van Israhel wel meer dan dye heyden en-
de he ginc vnt in alle dat lant van Juda all
vmb ende vmb ende dede wrake in dye manne
dye vander Ce gheweken waren ende se helde
vp vnt toe trecken aen dye lantschappen ende
Alchymus sach dat Judas ende dye myt em
waren ouerhant hadden. ende he bekenide dat
he se niet en mochte verdragen ende keerde
weder toe den koninck ende he teclaghede se
well mysdaden. ende dye konynck sande Ny-
chanos enen van sinen oldesten voirsten dye al-
le tijt vyantschap makede enteghen Israhell

ende he beual em dat volck to niet toe maken
ende Nychanos qua n myt enen groeten heer
in Iherusalem ende sande thoe Judam. ende si
neu broederen myt wredelycken woerden in
loesheden ende sede. Geyn stry en fall sijn tu-
sichen uw ende my. Ick fall komen myt wep-
nich mannen vp dat ick sien mach uw anghe-
sicht myt vreden. Ende he quam toe iudam en-
de se groeteden sich vnder een anderen in vre-
desamheden ende dye vyande waren bereyt vm
iudam toe vangen. ende iudas wenam dit dat
he myt loesheden toe em gekomen was ende
wart veruert voet en ende en wolde niet meer
sijn an gesicht sien. ende nychanos bekande dat
sijn raet vndeckt was. Doe toech he vnt Jude
enteghen toe struden beneuen Capharsalama
ende van Nychanos partien veclnae vijfti-
sent mannen ende se vluwen in Dauids stat.
Ende nae desen woerden toech Nychanos vp
den berch van Syon ende van des volcks prie-
stere gingen vnt ende groeten en in vreden en-
de toenden em den bernenden offer dye men of-
ferde voet den koninck ende he bespotten on-
de verumwaerden se ende besmiten se en sprak
houerdychlyken ende swoet myt toernichypt
ende sede Dat en si dat my iudas ende sijn hee
ghelouert werde in mine hande ghynghe als
ick wederkerende werde inden vrede: so fall ik
dyt huys verbernen. Ende he ghinc vnt myt
groter toernichypt ende dye priestere ghingen
in ende stonden voer den ansichte des altaers
ende des tempels ende seden all sehreynde he-
re du heffst dyt huys wercoen vmb an tho w-
pen daer inne dynen namen vmb dat dyt sijn
solde dinen volcke een huys des ghykedes en-
de der bedinghe. Doe wrake in desen mitschys
ende sinen heer dat se vallen inden swerde. Ge-
dencke ere blasphemeringhe ende ghyf en niet
daer se gheduytlich bliuen. Ende Nychanos
toech van iherusalem ende voet myt sinen heer
voer Berharon ende em quam thoe ghemoete
dat her van Syrien. ende iudas toech in adar-
sa myt drie dusent mannen ende iudas bede en-
de sede. Here dat daer ghesant waren vanden
koninck. Benachherib vmb dat se die blasphe-
myerden soe quam een enghell ende versloech
van den hondert dusent ende vijffenderachtich
dusent manne. Aldus doe du here hude ende
vernichte dese schare in vnfen anghesicht. en-
de de anderen sullen weten dat he ouel gespro-
ken heffte vp dijn hyllyghen ende oedele en nae
siner quaetheyt. Ende inden dertienenden daghe
vanden maende Adar soe steden se. ende Ny-
chanos her ghinc vnder: ende he nichanos
selfs was dye erste dye inden strude viel en do-
nichanos her sach dat bi geuallē was woepē.

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or continuation of the text. The text is partially obscured and difficult to read due to the angle and fading of the page.

se een wapen onwech ende se vluen ende veruolgheden se den wech eyns daghes lanck van a dazer bys in en kumpt toe gazara ende se trompeden myt basunen nae en myt hetekiinghen. Ende dye ioeden togen vpt all vmb ende vmb vpt allen Joedschen lande ende se verstrouwen se enwech myt hornen ende se kyperden sich wederumb thoe en: ende vpele alle in den swerde ende van en en bleeff een met ouer ende se namen een roue ende sloghen Nychanor dat hoeft aff: ende sijn rechterhand dye he hoerdychlyken vpghe: heuen hadde dye drogen se ende henghen se voer Iherusalem: ende dat volck weblide sich sere ende se hielden den dach myt groter blitschappen: ende iudas ordinet de datmen den dach alle iaer halden solde vpt den dertienenden dach der maent adar: ende dat iant van iuda tastede een luttell daghe.

Dat achte Capittel is vanden riken der romers dye ouer well lantschoppen ghewait hadden: ende woe se myt den Joeden eyn ver bunt maekden doer brieuen dye daer vpt gheschreuen worden.

Iudas hoerde dat gheruchte der romers dat se mechtich waren van krachten en dat se wylich ware thoe alle den dat men van en begre de ende also we an en qua dat se myt en vrunt schop makeden ende dat se moghendyck waren van mach: ende se hoerden ere stride ende ere grote macht die se deden in gallycien: wāt se se verwonnen ende deden se vnder den tins: ende woe grote dinghe se deden inden rike vā spangen ende dat alle metaell van golde ende van siluer in erre macht hadden dye daer sijn ende dat se alle stede beseten doer eren rade: dat is doer ere kloekheyt ende wysheyt: ende myt ere gedolte ende dye stede dye sere verre vān van en ende die koninge dye ouer se quamen vanden vtersten der werlt ende maekden se toe nyere ende sloghen se myt groter plagen. Mer dye ander gauen en alle iaer tribuyt ende si versloghen in stride Phylippum ende Persen de koninghe der Cetheer: ende voert de ander de tegen se wapen vptnemen ende se auerwonen se. Ende den groten Antiochū den konink van Ahyen dye vpt en vacht dye dat hadde hūder ende twintich elephanten ende gerit ende wagen ende een sere groet dat van en verwōnen wart ende dat si em vingen leuēde ende setteden em dat he ende dye gene dye na em regniren solden groet tribuyt ende dat he ghyself setten moste ende daer toe bouen den iaerliken tins ende dye lantschap der van meden: **wonnen se**: ende dye van meden ende dye van lidyen: **verdruen si**: vpt ere besten landen ende na

men en dye landen ende gauen se Cumerij den konink: ende want dye gene dye waren toe el sedam wolden gaen ende wolden de lantschappen nemē Cumerij: ende de rede kont wart de romer soe versanten se to en eynten voesten en rechte de entegen se ende wel van en vpele en se leyden ere wiue ende kinder myt geuangen ende se bedroeffden se ende besaten ere lant: ende verstrouwede ere mytten ende makeden se sich toe eygendoem bys toe in dese dage: ende dye ander rike ende dye eylande dye eyn wyle tijt entegen se gestaen hadden dye verdozen se ende deden se vnder ere macht ende myt eren vrunden: ende dye vruntschap myt en hadden daer hielden se vruntschap mede en se behielden dye rike dye by ende verre waren: want so we eren namen horden dye vntfagen se: ende wā se helpen wolden dat se regnerde n: dye regnerden: ende wen si wolden den namen si dat rike: ende si waren sere verheuen. Ende in alle desen en droech niman kroen noch en kleide sich myt purpurē dat he daer in verheuen wese solde: ende want si sich eynen hoff ghemaect hadden dat si dagelyken toe rade gingen myt drien hondert ende twintich mannen ende hielden alle tijt raet voer dye gemeenheyt vnt dat se deden dat gerecht were: ende ygelykes iars beuelen se eynen man dye meysterchap: dat he bouen alle den lande herschappen solden ende alle waren se euen gehoersaem ende vnder en en was hat noch nijt: ende Judas kesede vpt Cupolemyum Johannes soen de Jacobs soen was ende iazonem Eleazars soen ende he sande se toe Romen vmb myt en gheselschap ende vruntschap toe maken: ende dat he van en neme dat iock der greken: want se saghen dat se dat rijk Irahell verdruckden in engenschap: ende si togen enwech thoe Romenwart sere well weghe ende gmghe in den hoff ende seden iudas Machabeus ende sijn broder ende dye ioeden hebben vns toe uw gesant vmb myt uw gheselschap thoe maken ende vrede datmans schreuen moghe uw vrunde ende gesellen: ende dese rede beuēll en waell in ere reghenwoer dichteyt: ende dyt is dat weder schreuen dat si vns weder schreuen in eren taffelen ende sanden se in iherusalem vmb dat dat wete by en eyn ghedencken des vredes: ende des gheselschaps. **E**wyehlick moet waell sijn den van Rome ende den Joedschen volcke in den mere: ende vpt den lande: ende dat sweert ende dye vanden moeten verre van en sijn: komeden van Rome erste strijt an offte allen eren ghesellen in allen eren herschappē: dan soe fall dat volck der ioeden hulpe doen myt guet wylligen herten ende dat gelegen wert na der tijt ende si en sullen den ghenen dye thoe stride

kamen niet geuen noch vordien mit weyt noch mit wapen noch gelt noch scheype also dat den van rome behaget ende se sullen halden datmē en beuelen fall ende niet van en vntfangē Des gelijcks oeck were dat dat den ioeden volck erste strijt geuele soe sullen en de van rome helpen myt herten also dat dye tijt hoeschet ende den genen de en helpen salmen niet geue weyt wapen gelt noch scheype alsoe dat de van rome behaget ende se sullen ere gebode holden sonder boeshoyt Na desen woerden soe schreue de van rome den ioedschen volck. Mer geueel dat na desen woerden dat dese off die to dese woerden ijswat todoen off affnemen wyllē dat sullen se doen vnt eres selues vpsatte dat is vnt ere beyder volburt lende all dat se daer affdoe off todoen dat fall vast wesen Mer vande quaden dat dye konnck Demetrius entegen se ge daen heeft schreuen wy en ende seden Warum heffstu dijn iock beswaert vp dye ioeden vnse vrunden ende vnse gesellen Daerumb geueel dat dat se wederkomen ende clagen auer dy: soe sullen wy en dan oedel doen ende myt dy wechten toe lande ende toe water

Dat iij. Capittel. woe Demetrius sijn heer schyckede entegen dye ioeden ende wo Judas starff en Jonathas regnerde. ende vader boeshoyt Bachydis ende vanden striden Jonathas. **H**wile dye boden der meden tracteyt den myt den romeren in verbunt lende demetrius hoerde dat Nychanor ende sijn heer inden stride was geuallen: soe sande he Bachydem ende Alchymum wederumb in iudeam ende dat dat voeste hoer dat is dat starckste heer dat den koninge toe der vorderen hant by toe staen plach. myt em ende se to gen den wech dye toe galgalawert gept ende sloghen vp tenten in masoloth dat in arbellis is ende beleden die ende se doden vler menschen selen Inde eerste maent des hundersten ende tweende vijffichsten iars toghen se myt eren heer toe Iherusalem ende se stonden vp ende to gen in berea twintichduisent manne ende twe dusent veyfiger ende Judas hadde sijn tenten vpgeslagen in Laysa Ende myt em waren drie dusent vntgekoren manne ende se sagen dye memichte vanden heer dat erte vele was. ende se vruchten sich sere ende vele krijden sich weder vntly den getzelden ende van eren luden en bleuen niet meer dan achthundert man. ende sach dat em sijn heer vntoech ende dat em die strijt anquam ende wart vntoedych van herten vmb dat he die tijt niet en hadde dat he se vergaderen mochte ende wart verzaecht ende sedde toe den dye by em gebleuen waren Staen wy vp ende gaen toe vnser vyanden offte wy

mogen wechten enteghen se ende se heeden ent daer aff ende seden Wy en sullen es niet mogen doen niet laet vns nu vnse leuen verlossen ende keren wy weder toe vnser broedren ende dan sullen wy entegen se wechten want vnice is wemich ende Judas sedde Dat en moet vns niet geuallen dat wy van en vleen sullen ende off vnse tijt gekomen is: soe laet vns steruen inder macht vmb vnser broeder wyllē ende en laet vns geyn last in vnse glooye brengen ende Judas vpbreck myt den heer vanden tentē ende stonden een vyanden tegen ende dye wiser Bachydis heer idesden sich in twee delen ende dye slingeren ende dye schutte gen zo voer dat heer ende alle de mechtich waren: waren inden nesten stride ende Bachydes was inden voesten hoer ende dat heer nakede sich vā twee siden toe ende trompen myt trompen ende dye van Judas partien waren repen oek ende vanden heergewepe wart dat lant bewe get ende men streyt van des morgens brs toe den auont toe ende Judas sach dat dye partie van bachydis heer toe der rechter siden stark was. ende alle vergaderden se sich myt em ende waren stantastich van herten ende verwōnen dye vyande der rechter siden ende veruolgheden se bys toe den berge Azoti ende inder linker siden waren saghen dat dye wechte siden verwonnen was ende se volgeden Judam nae ende dye myt em waren van achter thoe ende dye strijt wart verwaert ende van desen ende vanden genen vpleen daer vele ghewont ende Judas vvel ende bleeff doet ende de ander vluwen ende Jonathas ende Symon heiden Judam eren broeder ende begroeuē em in ere vā der graff in dye stat modyn ende all dat volck van israhel beschriede em veel dage myt groete geschreye ende seden In wat wyse is geuallen dye mechtige dye israhels volck beholden heeft: ende voert ander woerde der stride Jude ende dye macht dye he dede ende sinter groetmechtich: en sint alsoe niet beschreuen want er waren sere vele. ende dat gheuele na Judas doet dat dye quade quamen vnt alle den enden israhel: quamen heer voer alle dye gene de quat gedaen hadden Inden dagen wart groot honger ende alle dat lant gaff sich vp to bachydis ende bachydes koos vnt wel mannen ende makede se heren des landes ende dese sochten ende vnderuarden Judas vrunde ende brochte se toe bachydem ende he wrack sich daer auer ende he bespottede se. ende dat wart groot verdriet in israhel des gelijcks nye geweest en was vanden dagen datmē genen propheten in israhel en sach ende alle iudas vrunde vergaderde: de seden toe Jonathas. Nae den dat Judas dijn broeder doet is. ende geyn man en is em

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a continuation of the biblical text or commentary.

gelick dye vpt trecken mach teghen vnse vian
de als bachidem ende dye gene de vianden sint
vnse volcks. Nu hincumb so kysen wy huyden
dy voer en vns toe eynen voersten ende toe ey
nen leydesman vmb vnse strijde to strijden. en
de in den tijden entfenck Jonathas de herscho
ppe ende stont vp in Judas syns broeders stat
ende bachides vernaem dat ende sochte en toe
doeden. Mer Jonathas ende Symon sijn broe
der wyltent ende alle dye myt eme waren ende
vluwen in dye wyltmisse thecue. ende sy bleuen
liggen vmb dat water van dem putte van As
phar ende bachides vernaem dat: ende v p den
saterdach quam hy ende sijn hert auer dye ior
daen. ende Jonathas dye sande synen broeder
dye leydesman van dem volcke ende hy bat dye
naeher synen vrunden dat sy em lenen woelden
er hertgetuich des well was gereyde guet. ende
Jambri kindere quam vpt madaba ende vint
gen iohanne ende alle die hy hadde ende togen
daer mede enwech ende hadden dat. Na desen
worden wart Jonathas en Symon sinen broe
der geboetschap dat iambri kinderen groete
bruytloffte mackden ende dat sy die bruyt hal
de vpt madaba myt groter tehe gelicheyt eyns
groten voesten dochter van chanaan ende sy
gedachten des bloedes ers broeders Johans
ende toghen vp ende boezghen sich vnder dat
decksell van dem berge ende sy houen er oghen
vp ende saghen. ende siet eyn gheruchte ende
eyn bereydinghe. ende die bruyt gam quam vnt
ende sijn vrunde ende sijn broedere en toe ghe
moete myt tambuyren ende myt gefange ende
myt well wapen ende sy stunden vp to en wart
vpt eren laghen ende sloeghen sy doet ende vel
vvelen erre ghewont ende dye andere vluwen
in dye beghe ende namen all ere roue ende als
sus wart die bruytloffte verwandelt in geschrei
ende dye stemme van eyn gefange in geschrei
ende sy wraken die wrake van iohans ers bro
ders bloede. ende kperden weder toe dem ouer
van der iordanen. ende bachides hoerde dat en
de quam vp den sabboth dach vp den kant va
der iordaan myt groter macht. ende ionathas
sede toe den sinen. stae wp vp ende wechten en
tegen vnse viande: want dat en is huyden met
als gisteren: want siet hy strijt enteghen vns
ende dat water van der iordaan is an beyden
siden van vns. ende dye ouere ende dye broeke
ende dye busche ende geyn stat en is to entuly
en. Nu hincumb so ropet in den hemmel: dat
gy moghet werden verlost van uwer vyande
hande. ende sy begunde strijdens. ende ionathas
hoeff vp sijn hant ende bachidem to slaen. ende
hy kintede van em achterwart. ende ionathas
ende dye myt em waren spronghen in dye ior
daen. ¶ vmb bachidem to veruolghen. ende swē

den auer toe en. ende vp den daech vvelen van
bachides partyen dusent mannen. ende bachy
des kintede wedder to iherusalem ende hy stych
den ghemuerde stede in iudea ende dye vastic
heyt die in iherico was ende in ammaum ende
in betharon ende in bethel ende in thannath en
de phara ende in thopo: myt hoghen muiren
poeten ende sloeten. ende hy lede hoeders daer
bynnen dat sy viantschop doen solden ente ge
ysrahel. ende hy beuestede die stede bethsura en
de gazara ende dye burch ende hy lede daer in
hulpe ende priuande ende nam der vorsten kin
deren des thoe vnderpande ende lede sy in dye
burch van iherusalem in hode. Ende in den hu
dersten ende driende uijffugesten iaer bynnen
der anderen maent gheboet alchymus die muet
des bynnensten hillighen huyfes tobreken en
de der propheten werck to verstuiren. ende hy
begunde dat to verstuiren. To den tinden wart
Alchymus gheslaegen. ¶ van gaede. Ende sijn
werken worden tehindert ende sijn mont wart
ghesluten ende hy wart vmechtich van gich
ticheyden ende hy en mocht voort meer gheyn
woert niet spreken noch beuelen van sinen huy
se. Ende Alchymus starff in de tijden myt gro
ter pynen. ende bachydes sach dat Alchymus
doet was soe kperde hy wedder toe dem konin
ghe ende dat lant raste twe iar. ende all dye bo
len dachten ende seden. Weet ionathas ende al
le dye myt em sijn waren vrijmodich in stillon
ghe. Darumb laet vns i u halen. Bachydem en
de hy fall sy alle vp eyne nacht vangen ende sy
toghen ewech ende gauen em den raet. Ende hy
stont vp vmb to komen myt eynen groten hert
ende sande alheymlicken braue toe synen gesel
len dye in iudea waren dat ionathan vangelen
solden ende dye genne dye myt em waren mer
sy en mochten niet: want hy vernam eren rayt.
Ende ionathas vynck van den mannen des sa
des dye voersten waren vijftich mannen ende
de sloech sy doet. Ende ionathas ende Symon
ende dye myt em waren toeghen ewech in beth
bessim dat in der wyltmisse is. ende sy bouwede
wedder dat veruallen water ende sy mackden
sy vast. Ende bachides vernam dat ende ver ga
derde all syne menemichte ende hert dat weten
all dye ghene dye vpt den iudeen waren. ende
hy quam ende sloech tenten bauen bethbessim en
de te streyt dye well daeghe ende maeckde daer
toelwerke. Ende ionathas hert Symon synen
broeder in dye stat ende hy toech vpt in die lant
schop ende hy quam myt eynen ghetael. ¶ van
strijtbaren mannen. Ende sloech Odarem en
de syne broedere ende Phaseros kindere in ere
tenten ende begunden thoe wassen in machte.
Ende Symon ende dye myt em waren togen
vpt der stat ende verbraenden dye toelwerke

ende rechten entegen bachtē en hy wart van en verwūten en sy deden em vell leydes: want sin raet en sijn vpsat was ydell en hy wart ver- toznt entegē dye quade manne de em den raet gegeuen hadde en hy in et lantscappe komen solde ende hy doede et vell van en-mer hy dach te in sijn lantschop to trecken myt den anderē ende Jonathas vernam dat ende sande baden toe em vmb vrede to maken myt em en dat hy em wedergeue dye geuenkenschop-en bachtys des entfenck den vrede gerne en dede na sinen worden ende swoer em dat hy bynnē all sinen leuen niet quades doen en solde en hy gaff em dye geuangē wedder dye hy to voerens geto- uet hadde vyt dem lande van iuda en hy toech en kyerde wedder in sin lant en hy en dachte niet mer toe komen in sine lande en dat swert hylt vp van ysrahell-ende ionathas woende in magmas en ionathas begōde dat volk dat to orlen ende vriagede dye quaden vyt ysrahell-

Dat .x. ca. woe alexander anthiochus soen dat rijck entfynck en wo ionatas vruntschop mackde myt demetrio ende wonnen Iherusalē ende wo dye konnck alexander ionatas hulp begerde ende versnide die hulpe Demetrii

In dem hondertsten ende seftichsten iaere *des rijcks der greken. Isteych vp alex- ander anthiochus soen den men tonoem- de edell-ende hy belede Ptolomaydaz. en sy entfynge en ende hy regnerde daer. Ende Demetrius dye konnck hoerde dat ende ver gada- derde eyn groet her ende toech vyt alexander toe gemoete vmb to steyden- ende Demetrius sande to Jonathan eynen brieff myt vruntlike wordē vmb en to verlxuen-want hy sedē: iact vns voer myt em vreden et hy eynmaken myt alexander entegen vns: want hy fall des qua- des gedenken dat wy entegen em ende sijn bro- ders gedaen hebben ende entegen sin volck- en- de hy gaff en macht eyn her to vergaderen en- de wapen to maken vmb dat hy sijn geselle we- sen solde-ende hy beuael em to leueren alle dye to vnderpande gesat waren in der borch Ende Jonathan quam in Iherusalem ende hy las de bryue in dat behoer all des volcks ende der ge- re dye in der borch waren ende vntfaghen sich myt groter vruchten want sy hoerden dat em Demetrius dye macht gegeuen hadde eyn her to vergaderen-ende men leuerde Jonathan dye daer gesath waren toe vnderpande ende hy le- uerde sy wedder een alderen-ende ionatas dye woende in Iherusalem ende begunde dye stat to bouwen ende toe vernuyen ende hy sedē den wercklynden dat sy dye muet ende den berch van syon macken solden all vmb en vmb mit vrickanten steynen vmb to verwaren ende sy de den also ende dye vrenide gebaren luyde dye in

den steden waren dye bachtides gesticht hadde vluwen ende yegelick lyet sijn stat ende toech ewech in sijn lant-mer in bethsura bleuen yege- liken van den dye gades. **E**t gelaten hadden en- de sijn gebaede: want dye stat was en to eynre- toulucht. **E**nde dye konnck alexander horde dat Demetrius Jonathan gelooft hadde- ende sy vertelden em dye stryde ende dye macht dye Jonathan gedaen hadde ende syne broedere- ende dye arbeyt dye sy gearbeydet hadden- sul- len wy yet aldusdamigen man vinden moege- laet vns maken en to eynen vrunde ende to vn- sen gesellen. **E**nde hy schreyff eynen bryeff en- de sande den em aldus sprekende. **A**lexander de konnck entbuyt sinen broeder Jonathan sine groete. **W**y hebben gehoert van dy dat du bist eyn mechtich man van kraefte en du byst wael- werdich dat du vnse vrunt sijt-ende nu make wy dy hyde groete priester auer dyn volck- ende dat du des konncks vrunt soldes werden- geheyren ende ick hebbe dy gesant eyn gulden kroen ende eyn purpur gewant vp dat du voe- les myt vns dat vns tobehoert en dat du vrunt- schop myt vns hoeldes- ende Jonathan clepde sich myt dem hilligen clepde in deme seuenden maent in dem hondertsten en seftichsten iar in den festlicken dage der hochtijt des tempels- **E**nde hy vergaderde eyn her ende mackde vll- wapen. **E**nde Demetrius hoerde dese woerde ende wart sere bedroeft ende sedē- wat beduy- det dyt dat vns Alexander der iorden vrunt- schop vndergaen heeft toe sinre westonge. **I**ck fall ok schriuen ende in bidden ende sende we- dicheyt ende giffen dat hy my toehulpen sy- en schreyff em in desen worden. **D**ye konnck Demetrius entbuydet sine gruyte dem volcke der ioden. **D**at gy to vnsweet t uwe gehalten- hebben ende gebleuen sijt in vnser vruntschap- ende met gegan en sijt to vnser viande- hebbe u wy gehoert ende sijn verblijt-ende geduyret en- noch to vnsweet truwe holdende ende my sul- len uw guet geuen ende wy sullen uw geuē vll- vryheyde en giffen- en nu make ick uw vren en alle ioede vā dē tijns en ik verlate uw dat gelt des soltes. **W**āt sy iarluck gauē gelt dar vmb dat se soit mackde. **I**en ik schelde uw de kro quyt en dat derde deyll vā dē sade en dat halue deyll der vrucht des holtres dat mi toeghehoert dat schelde ik uw quyt vā dese dage en voort an dat mē dat niet nemē fall vā dē lāde iuda noch vā dē dreyē stede de et togelecht sin vā samarie en galilea en vā dese dage ewielick voort en iheru- salē bliue hillich en vren mit eē lāde en de tiende en tributē blyue er- en ik geue ok vp de macht vā der borch de iherlm is en ik geue se dē hogē priester dat hy dar in legge mē so welke hi wyl dye sy bewarē en all dye ioede dye vyt iudea in

myn lant geuangen sijn dye laet ick vrij vmb
 niet ende dat sy alle van dem tribut weiden
 geuyet ock dye beesten ende all dye ioeden
 dye bynnen mynen koninckrijke sijn sullen sin
 alle festlike daege satorhe. ende dye feste der
 nyet maende ende dye ghesatte daghen * als
 vmb victorien wyllen. ende drij daghen voer
 den festlicken dach ende drij daghen nae vrij
 sijn ende quijtscheldich. ende nyemant en sall
 macht hebben yet to doen off yemich orber to
 doen entegen eynigen ioeden in yemigen saken
 ende men sall beschriuen vut den ioeden to des
 konincks her dertichdusent man * dye die an
 der ioeden beschriuen. Ende men sall en geuen
 kost als dat sich des behoert gelijk allen heren
 des konincks ende vut en sollen geordinyert
 werden die sin in beschermisse des groten ko
 ninges. ende vut desen fall men setten bauen
 dat oeter des rjcks de men vut gelouen doit
 ende vut eren luyden sullen vorsten sijn en wā
 delen in erer. Ee als die koninck beuaelen heeft
 in dem lande van iuda. ende die drij stede dye
 den toeden to gelecht sint vut den lantschappē
 van samarien myt dem iodischem lande: sullen
 geteykent werden dat sy sint vnder eynen vor
 sten ende sy en sollen geynen anderen heren vn
 derdaen sijn sunder dem hogen priester Ptol
 mayden. ende dat lant dat vmbtrijnt en is dat
 ick toe giffen gegheuen hebbe den hilligē dye
 in Iherusalem sijn toe notorffiger kost der hil
 lighen. ende ick fall alle iaer geuen vijftiendu
 sent selen siluers van des konincks rekinghe
 dye my tobehoert ende allet dat auer is dat sy
 niet betaelt en hebben die daer gewest sijn auer
 des konincks ghescheffe: daer van sullen sy
 gheuen toe dem wercke des tempels ende hūt
 en bauen vijftidusent selen siluers dye sy alle
 iaer ontfanghen van der hillighen rekynghe. en
 de dat fall den priesteren tobehoeren dye den
 dyenst doen ende soe dat vlyt in den tempell
 dye to iherusalem is ende in allen sinen eynden
 ende entegen den koninck mysdaen heeft war
 ynne dat dat is: sullen vrij sijn ende allet dat sy
 in mynen rjke hebben dat bliue en vnghecan
 selert. ende vmb toe vullen ende wedder toma
 ken der hilligher werck fall men dye kost ge
 uen van des konincks renten ende vmb wedder
 to buwen dye mueren van Iherusalem ende v
 dye vast to maken all vmb ende vmb so fall mē
 dye kost gheuen van des konincks renten. en
 de to bouwen dye muren in iudea. Als Jonatas
 ende dat volck dese rede hoerden: sy en gelooff
 dens en niet noch ontfenghen sy niet want
 sy gedachten der groeter quaetheyt dye hy in
 ystahell ghedaen hadde ende dat hy sy sere ge
 quele hadde. ende in genochden hadden sy be
 ter behaghen in alexander. want hy hadde en

ghewest eyn voerste der reden des vredes ende
 sy deden em to allen daeghen bystant. Ende al
 lexander die koninck vergaderde eyn groet her
 ende sloech vp sine tenten enteghen demetrium
 ende dye koninghe streden ende demetrius her
 vloer. ende alexander dye volghede em en vrell
 vp en ende dye strjt wart sere groet bys dat
 dye sonne vnderginck ende in den daegen vvel
 demetrius. Ende alexander sande to Ptolome
 um den koninck van egipten baden: nae desen
 woerden seggende. Vmb dat ick bynnen mijn
 rjck ghekomen byn ende sitte vp mynen stoel
 myne wdere ende dye herschoppye behouden
 hebbe ende demetrium verwonnen ende besit
 te vnse lantschop ende hebbe myt eme well strij
 des ghehat. ende hy ende sijn ghetelde sijn ver
 wonnen van vns ende wy sitten in dem stoyll
 spns ryecks. soe laet vns nu toe samen vrent
 schappen ende gyff my dyne dochter. ende ick
 fall dyn eydom wesen ende ick fall dy giffte ge
 uen ende erwerdicheyt. Ende Ptolomeus die
 koninck antwerde ende seide. Helich sy de dach
 daer du ynne wedder komen byst in dat lant
 siure wdere ende sittes vp dem troen ers ryecks
 ende nu fall ick dy doen dat du my geschreuen
 heffst. mer koem my enteghen Ptolomaydam
 dat vnser eyn den ande ten spe. ende ick fall sy
 dy gheuen als du ghesacht heffst. Ende ptolo
 meus quam vut egipten hy ende Cleopatra sin
 dochter myt eme. ende hy quam to ptolomay
 dam in dem hondertsten ende tweendefestich
 stem iaer. Ende Alexander dye koninck quam
 em enteghen. ende hy gaff em Cleopatram sijn
 dochter. ende hy dede er bruytloff toe ptolo
 maydam als koninge in groter eren ende glori
 en. Ende dye koninck Alexander schreyff
 Jonathe dat hy daer enteghen quem. ende hy
 toech to ptolomaydam myt glorien ende quā
 daer toe den ewen koningen ende hy gaff eme
 well siluern ende godes ende giffen ende vant
 gracie voer eren aenghesicht. ende quamē qua
 de vnwerdighe mannen van ystahel en vergad
 derden enteghen en ende clagheden auer en. en
 de dye koninck en merckter niet vp. ende hy be
 uael Jonathan sine cleydere vut to doen en dat
 men en myt purpuren cleyden solde ende sy de
 den alsoe. Ende dye koninck dede en sitten by
 sich ende seide sinen vorsten. Gaet myt em vut
 in dat middell der stat ende roept dat nyemāt
 auer en claghe van yemiger saken dat nyemāt
 eme verdepelick en sy van yemigher saken off
 reden. Ende doe dye genne dye auer en clagede
 wolden: segen sine glozie dye man ryp dat hy
 myt purpuren gecleydet was soe vluwen sy al
 le ewech ende dye koninck voer en ende schreif
 en vnder dye ouersten van sinen vrun den ende
 hy mackde en leydesman ende geselle van der

hetfchappen: ende Jonathas kyerde weder in iherufalem myt vreden ende myt blijfehappē In deme hondertften ende fecticijften iare soe quam Demetrius dye demetrius soen was vā Cretis fins vaders lant. ende Alexander hoer de dat ende wart fere bedwoefft ende kyerde to anthiochien. ende Demetrius mackde appollo mium marschalck dye eyn voeste was bauē ce lefcirien ende hy vergaderde eyn groet heet en de hy toech to iamam wart ende fande to iona tan dem hoghen priester ende fēde. du wedder steest vns alleyn: want ick byn in spot ende in confuys geworden vmb dat du ente ghen vns oues macht in den berghen. nu datumb oft du betruwes in dijnen krafftē: soe koem hie toe vns ende laet vns eyn den anderren fpen: want myt my is dye krafft van ftrypde. vraege ende lere wodanne ick byn ende dye anderē die ock in mynre hulpen fyn dye ock segghen dat dyn voet niet en mach ftaen voer vniē anghē ficht: want dyn vedete vluwen twewerff byn nien eren lande ende nu falt du moegen verdra gen soe groetē her ende gereyde toe velde daer gegyn fteyn noch rotze en is noch stat to vlyen Ende als Jonatas gehort hadde appollomius worde. doe wart hy beweghet in dem mode en de koes vyt duſent man en toech vyt iherufalē en fymon fyn broeder quam em to gemoete in hulpe. ende dye tenten nekeden ſich toe ioppē en dat volck van ioppen floet en buiten de ſtat want ioppe was appollomius en ionathas be ſtreyt ſy en dye in der ſtat waren worden ver ueert voer em en apenden em dye poete en Jo nathas behyelt ioppen Ende appollomius ver nam dat ende quam myt driñduſent reſfighe ten en myt eynē groten heer en toech ewech in azoten recht off hy ewech toege en hy toech to hant vyt to velde vmb dat hy eyn velheyt had de van reſfiger ende dar op verlyet en ionatas volgede em nae in azoten en ſy ſtreden En ap pollomius ſyet achter em duſent reſfighers all heymelick. mer ionathas vernam dat: dat dye lagen waren achter em. ende ionathas myt dē finen vmbgingen dye getelde. *vmb toe entko men dye lagele ginge. lende *appollomius mit den finen. Iſchoten myt gheſchutte in dat volck van dem moeghen bys toe den auent. mer dat volck ſtont ſoe en ionathas beual der wedder part perde vwarbeyden ſich. ende ſymon braeck vp hie vyt myt ſynen heer ende begunde to ſtrei den entegen dye ſcharen: want dye reſfighet vermoedet ende verwonnen waren van en. en de dye geſpreyt waren to velde vluwen in azo ten ende togen in terdagon. *dat is in daghon des affgades tempel. Iyp dat ſy ſich daer verlo ſeden. ende Jonatas verbrande azoten en dye ſtede dye daer vmbtrent waren ende hy nam

eren roeff ende vntſtaeck dagon te mpell en de dye genne dye daer in geuluwen waren en de dye myt den ſwerden geſlagen waren myt den genen dye verbrant waren der was by nae achtduſent manne Ende ionatas braeck van daer vp ſine getelde ende hy leyde ſy toe aſcho lon wart: ende ſy quamen in dye ſtat en toe ge moete myt groter glozien. Ende ionatas kper de wedder myt den ſynen dye vell woues hadde in iherufalem Ende dat geuyel doe alexander deſe rede horde ſoe dede hy noch mer daer to Jo natham to verheuen ende hy fande em eyn gul den ſpan als man der koningen magen plaech to geuē. ende hy gaff em acchaton ende all dat lant dar vmbtrent in ſinre beſtunge

Dat oylfte capittel woe Alexander verſla gen wart dat nae dat Ptolomeus eyn verbunt gemacht hadde myt Demetrio. ende woe De metrius nae em quam. ende woe Jonata De metrius beſchuldiget ende beela jert wart en dae nae to em verbunden Ende wo Demetrius vā Jonathas verloeft wart dorch hulpe ende by ſtant der ioeden Ende woe antiochus bryeus ſchreiff to ionathan ende be jerde vrede mic em

Dye konink van egyptē vergaderde eyn her gelijck dē fande van dē mer dat toe dē ouer ligget en vell ſchepē ende ſtelde ſich to verkeigē dat rijk alexander to wynnē myt loef heydē en dat to finen rijck to liggē en hy toech vyt in ſyriē myt vredelike wōde en ſe apendē em die ſtede en quamē em toe gemoete wāt die konink hadde beualē dat men em toe ghemoete gaen ſolde vmb dat hy ſyn ſwager hete was. en als ptolomeus in die ſtede quā: ſo ſēde hy in ygelik. r ſtat vā rid ders. en do hi by a: otē quā ſo toenēdē ſy em dagon ſepel de ver brant was myt dē vuyt. en azotē en all dat an der dat verſtuwet was en der genne lycham die verſla jē warē aldaer. wo ſy gewōpē warē in dē grauē die by dē wege warē en ſy ſēde dē ko minck dat dyt ionatas gedaen hadde vmb dat ſy en vermakē woldē entegē den konink myt nyde. en die konink ſweich. en ionatas de ſoch den konink to gemoete myt glozien in Joppē ende ſy geuydē eyn den anderē ende ſlypen daer ende Jonatas toech myt dē koemink to der ry uerē eleuterus ende kierde weder in iheru ſalem ende dye konink ptolomeus behyelt dye her ſchappye van den ſtede bys to ſilucia beuouen dat meer en hy dachte quādē met entegē alle ander en hy fande badē to demetriū ſeggende. Komet ende macken wy eynen verbunt vider vns en de ick fall dy gheuen myne dochter de Alexander heeft ende du ſalt regnyeren in my nes vaders ryeck: want my betrouwet dat ick em myn dochter toe wpye ghegeuen hadde

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible due to fading and angle.]

want hy sochte my toe doeden ende hy lasterde
de en vmb dat hy sijn rijck begerde to hebben.
ende hy nam sijn doechter ende gaff sy Deme-
trio ende wtremde sich van alexandro. ende
sijn viantschop wart apenbaer. Ende Ptolomeus
toech in anthiochien ende satte twe kro-
nen vp sijn hooft van egipten ende van azien.
Ende dye koninck alexander was in Cilicien
to den tijden: want dye luyde dye in den stede
waren rebellieden tegen en. ende alexander
wehede dat: dat Ptolomeus sijn dochter
wedder ewech geuoert hadde ende Demetrio
gegeuen ende quam tegen ptolomeum to step-
de. ende die koninck ptolomeus bracht sijn her
vyt ende quam em toe gemoete in mechtigher
hant ende hy verpagede en. en alexander vloec
in arabyen dat hy sich daer enthouden solde. en
de dye koninck ptolomeus wart verhauen ende
jabdiel dye koninck van arabyen sloech Al-
lexander dat hofft aff ende sande dat ptolomeo.
Ende dye koninck ptolomeus starff in dem der-
den daege. ende dye gene dye in den vasten ste-
den waren worden verderft uan den genen de
in den ghetelden waren. Ende Demetrius reg-
merde in dem hondersten ende seuenende ses-
gesten iare. In den daeghen vergaderde Jona-
tas dye bynnen iudea waren dat sy dye borch
bestriden solden dye bynnen Iherusalem was
ende sy mackden dar well bolwerken entegē. en
de yegelyke quade manne dye dat volck hate-
den toegen ewech to den koninge Demetrium
ende seden eme dat Jonatas dye borch belecht
hadde. ende do dat die koninck horde so wart
hy wunich ende quam to hant to ptolomayda
ende schreyff Jonate dat hy dye borch niet en-
belege: mer dat hy hastliken quem entegen en
to spreken Doe dyt Jonatas hoerde so beuael
hy dat men voer der borch solde blauen liggen
ende hy koes vpt van den oldesten van ysrahel
ende van den priestoren ende gaeff sich selfs in
penikel. ende hy nam golt ende siluer ende sins
koninks cleyt ende well ander gyfte ende toch
entwech toe den koninck ptolomayden ende hy
vant gracie voer em. Hymyge quade luyde vā
synen luyden clageden auer en ende die koninck
deed em als sy em gedaen hadden dye voer em
waren ende verhouē en voer sine viande ange-
sicht ende begaff em dye vorstendoem de r prie-
sterschop all dat guet dat hy toe voeten hadde
ende mackde en eyne vorsten uan sinen vrunde.
Ende Jonatas heyschede van den koninck dat
hy iudea ende die drij ouerste vorstendom. als
samarien ende dye daer by gelegen waren. vrij
ende sunder tyns maken wolde. en hy geloeff-
de em dryhundert punt ende dye koninck oer-
loffde en schreyff bryue Jonate van alle desen
dye aldus hielden. Dye koninck demetrius ent

boet sine broder Jonate en den iudische volck
heyll Wy hebben to uw gesant die vtschryffte
der bryue die wy vnsen vader Iasem geschre-
uen hadden van uw vp dat gy dat wetē soldet
Dys koninck demetrius entboet Iasem synen
vader sine groot Wy hebben vpghefat voll toe
doen den iudischen volck vnsen vrunden ende
daer holden dat gerecht is umb erre gudichheit
dye sy vns bewijst hebben. darumb hebben wy
gefat ende gegruen en all dat lant van iuda en
die drij stede Lydam en remata die an iudea ge-
legen syn en samarien en allet dat dar vmb ge-
legen is aff to scheyde voer die gene dye offer-
hande doen in iherusalem van dem dat dye ko-
ninck yest plach to nemen alle iaer en van den
vruchten des landes en der appelboom en voer
all die andere van tyende en tributē dat vns to
toelhoeē solde waē quijt van desen daege an
en die salt stede en de kronē de men vns plach
to brenge: dyt allet geuen wy en. en van desen
sall niet vngelohde bliuen van my en in alle tijt
Hincumb vlyter uw dese dinghe to doen ende
des eynt vtschryfft to maken ende men geue de
Jonathan ende legger en in den hilligen berch
ende in dye wediycke erbare stede. Ende do de
demetrius sach dat dat lant sweych in sinen aen-
schouwen ende dat em niet wedder en stunt:
soe byet hy sijn her gaen yegelyck in sijn stat.
sunder dat vrunde her dat hy vergadder had-
de van der heyden eplande ende all sins vaders
her waren em vianden. want Tryphon was
eyn dye toe voerens alexander partjen was.
ende hy sach dat all dat heer murmorden ente-
gen Demetrium ende hy toech toe Emacluell
den koninghe van Arabien dye antiochum
alexanders soen vtoech ende hy sach en an en
de bath en dat hy em leuerde Antiochum dat
hy regneren solde in syns vaders stat. ende hy
sede eme wat groter dinghen Demetrius ghe-
daen hadde ende dye vyantschop van dem he-
ren enteghen Demetrium. Ende hy bleeff daer
well daeghe: ende Jonathas sande tos dem ko-
ninghe Demetrio dat hy vut werpen moechte
dye genne dye in der borch waren in Iherusalem
ende dye in den vesten legghen want sy wichte
vp ysrahel. Ende Demetrius sande toe ionatan
ende sede Ick en sall dy alleyn dyt niet doen en
de dynen luyden. mer ick sall dy verheuen myt
glozen ende dyn volck als dat to doen is. hinc
vut doist du waell ystet dat du my manne sen-
des toe hulper: want all myn her is ewech geto-
ghen. ende Jonathas sande em toe antiochien
drijdusent starker mannen ende sy quamen to
dem koninge ende dye koninck hadde genoeh-
de in ere toekompst ende dye gene dye in der
stat waren hondert ende twintichdusent man-
nen vergaderden sich ende wolden den koninck

doet slaen ende dye konink vloe in synen saell
 ende dye van der stat beleden dye weghe dat
 nyemant mer van buyten dem koninge to hul
 pe queme. Ende sy begonden to rechten. ende
 dye koemick heyschede dye ioeden toe synre
 hulpen ende sy vergaderden sich alle samen toe
 em ende sy stroyden sich all dye stat doer ende
 sy verslogen vp den dach hondert dusent man
 ende sy anstaken dye stat ende gewonnen well
 roeffs in dem daege ende verloseden den koe
 minck. En de dye gene dye van der stat waren
 sagen dat dye ioeden dye stat in hyelden nae
 een wllen ende sy worden gekrenckt van mo
 de ende sy rypen toe dem koninge all bydden
 de ende seden gyff vns dye vorderhandt ende die
 ioeden moeten vpholden vns to beuechten en
 de vp die stat. ende sy worpen ere wapen aff en
 de mackden vrede ende dye ioeden worden ver
 hauen voer dem koninge ende vor all dye ghe
 ne dye in synen rijk waren ende sy worden we
 noempt in deme ryke ende kyerden wedder in
 Iherusalem ende hadden well roeffs. Ende dye
 konink Demetrius sath in sinen troen van sy
 nen rijke ende dat lant bleeff stille in sinen an
 schauwen. ende Demetrius loech allet dat hy
 gesecht hadde ende verurende sich van Jonat
 a. ende hy en gaff em niet na den waldaden de
 hy gedaen hadde. mer hy moyde en to mael se
 re. Daer nae kyerde triphon wedder ende antio
 chus dye iongelinck myt em ende hy regnier
 de ende settede em vp dye koninklike kroen
 ende alle dye hie demetrius verstrouwet had
 de vergaderde sich toe em ende sy vochten ente
 gen Demetrium ende hy vloe ende hy kyerde
 den ruzgen. ende triphon kreych dye elephan
 ten des heers Demetrii. lende van anthiochy
 en. Ende antiochus dye iongelinck schreyff toe
 Jonatan en seden ick geue dy dye priesterchap
 ende ick sette dy bauen dye voerstedes vm dat
 du byst van des koninks vrunden ende hy san
 de em gulden vaten toe dyenste der taffelen. I
 ende gaff em macht vnt golde toe drinken en
 de purpur toe cleyden ende eynen gulden half
 vant toe dragen. Ende hy mackde Symon sy
 nen broeder voerste van den lande tyro an bis
 toe dem lande egypten. Ende Jonathas toech
 vnt ende doerwandelde dye stede auer dye reui
 ren ende all dat her van syrien vergaderde sich
 to em in hulpe. ende hy quam toe aschalon. en
 de sy quamen em vnt der stat erliken entgegen.
 Ende hy toech van dat enwech to gazam ende
 dye van gazam sloben er stat. ende hy belede se
 inde dye stede dye ymbtrent waren verbrande
 hy ende beroeffde sy. Ende dye van gazam ba
 den Jonatam ymb vrede ende hy gaff en vrede
 ende nam to vnderpande ere kindere senden de
 se in Iherusalem ende verwadelde dat lant bis

to Damascum. Ende Jonatas hoerde dat dye
 voersten Demetrii auerbrekich waren worde
 in cades dat in galilea is myt eyne groten her
 vmb dat sy en aff werpe wolden van des rijcks
 orbar. en hy toech entgegen. mer hy lyet. Sy
 mon sinen broeder bynnen dem lande. en simon
 toech to bethsura wart en bestrept sy well dage
 en besloet sy. e. de sy heyschede vrede van em. en
 hy gaff en vrede. ende hy verdrepp sy daer vnt
 en wan dye stat en lede dat warde bynnen. en
 ionatas ende syn her toech to de water genesar
 ende voer dem daege wackden sy in deme velde
 Azor. ende syet der heyden tenten quamen em
 to gemoete vp dem velde en sy leden lagen nae
 em in den bergen. mer Jonatas toech entgegen
 ende dye lagen stonden vp van eren steden en
 de sy strecken. Ende alle dye van Jonatas partie
 waren vluwen ende nyemant van eren luyden
 en bleeff van em. sinder mathanias absolomp
 soen. ende iudas calphi soen. en die marschalk
 des heers. Ende ionatas to vnt sine cleydere en
 de lede erde vp syn boefft en hy bath. ende Jo
 natas kyerde wedder to strijde en hy dede sy ky
 ren in vluchte ende sy vochten. en dye gene de
 van Jonatas partie waren geuluwen seghent
 ende sy kyerden wedder to em ende iagode myt
 em all der viande. scharen to cades en quame
 bys dar. ende van den vromden vielen in deme
 daege driidusent mannen. ende Jonatas kyerde
 wedder in Iherusalem.

Dat. xij. capittel woe ionatas sich myt den
 vromden ende vntwendingen vreyngde doch
 maningerley breue dye hy to en sant. ende wo
 hy well volcks beuochte ende verwan. ende wo
 hy to den lesten van triphone bedragē ende ge
 uangen wart.

Die Jonatas sach dat em de tijt halp
 dat was dat sy om to geluck sloich. I
 ende hy koos mannen vit ende sande se
 to romen to setten ende to vernuyen die vrunt
 schap myt en ende hy sande ock na desen man
 beyue toe den sparseten ende to andere stede
 ende sy togen ewech toe rome ende sy quamen
 in den hoff ende seden. Jonatas dye hoge prie
 ster ende dat volck van den ioeden hebben vns
 to uw ghesant dat ghy myt vns vernuyt dye
 vruntchap ende geselschap nae dat dye to voe
 tens was ende sy gauen en beyue to en to alle
 steden dat sy se myt vreden geleyden solden bis
 in dat lant van iuda. en dyt is dye vntschiff
 van den bruyen dye Jonathas schreyff toe den
 sparsete Jonatas de hochste priester en de olde
 ste des volks en priester en dat ader volck der io
 de vnsē brodere de sparsete entbide sy ere grute

Hijne vordes waren gesant brieue to omijym den hoge priester van dario de by uw regnier de want gy vnse broeder sijt so de wederschrift holder dat dar volget ende omias vntfinck de man myt eren de daer gesant was ende he vnt fenck dye brieue daer in geschreuen was van der gheselschap ende vander vruntschap ende all en hadden wy des niet to doen vm dat wy troest hebben in dye hillyge boeke dye in vnse handen sijn soe woldē wy nochtant toe uw sen den vmb toe vernuuen vruntschop ende broe derchup vm dat wy van uw niet veruendēt en werden want well tides sint gele den vāder tijt dat ghy toe vns sendet want in allen tiden sonder achterlaten in den festlyken dagen ende in den anderen tiden daer is toe doen is soe ghedencken wy vnser in den offerhanden dye wy offeren ende voert in den anderen hylligen bewarigen dat recht is ende betempt der bro den toe ghedencken want ghy weblydet van uwer gloopen. Mer vns hebben beuanghen vele tribulacien ende stryde ende dye koninghe dye all vmb ende vmb sijn bestreden vns met wy en wyllen uw nyet swaer wesen noch vns anderen vrunden ende gesellen in desen stri de want wy hebben hulpe ghehat van den he mel ende wy sijn verlost ende vnse vyan de sint vernedert. Ende hyperumb hebben wy vrtge koren Nymenium Anthyochus soen ende an tipatrem Jasons soen ende wy hebben se ghe sant thoe den van Romewert vmb toe vernu wen die vrste eruntschap ende gheselschap en de hebben oeck beuolen dat se thoe uw komen ende uw groeten ende dat se uw vnse bryeue ghyuen van der vernuwynghe vnser broeder schop ende doyt ghy waell ende antwoerdet vns vp dyt. Ende dyt is dat wederschrift der brieuen dye Omias sende. Omias dye konink der sparsieten vntbyet Ionathas den groten pre ster sijn groete. Mē hefft geuunde in der schrift vanden sparsieten ende den Joeden dat se bro dere sijn ende dat se van Abrahams gellechte sijn ende vmb dat wy dat weten soe doet ghy waell vns schreue de van uwē vreden mer wy hebben uw oeck wedder gheschreuen. Vnse vnde vnse besittinghe ende dye uw vnse. Ende hyperumb gheboeden wy datmen dyt uw doen weten. Ende Ionathas hoerde dat Demetrius vorsten vtgetogen waren myt groten herz dan se toe vorens plagen vmb entegen en toe wechten. en he toech vnt iherusalē ende he quā entegen en in dye lantschappen van amathie want he en hadde em niet soe wel termijn ge geuen dat se binnen sinen lande komen moch ten ende he sende vrsijpers in ere ghetelde en doe dye weder gekomen waren seden se dat si vpgesat hadden des nachtes alle vp se toe ko

men ende do de sonne vndergegangen was so beual ionathas den sinen toe waken ende all de nacht to bereyt to sijn in die wapen vmb to stri den ende he settede wakers all vmb ende vmb die tenten ende dye vyan de hoerden dat iona thas bereyt was myt den sinen to stri den ende se vntfagen sich ende vruchten en in een herte ende vntstaken vuyt aen in een tenten ende se vluwen. Mer ionathas ende dye myt en wa ren en wisten des niet voer des morgens vro se sagen dat vuyt bernen ende ionathas de vol gede en na mer he en veruolgede se niet want se waren getogen auer dye reuyer Elentherum. Ende Ionathas keerde sich toe den van Ara byswert dye man hete zabadey ende he sloech se ende nam eren toeff ende venck se ende hy quam toe Damascum ende doerwandelde alle dye lantschappen ende simon toech vnt ende quā to ascalon ende to den vasten stede darum trent ende he toech neder to ioppen en belede dat want he hadde vernomen dat se demetriū hulp doen wolden en he lede daer wechter dye dat hoede solden ende ionathas kerde weder en vergaderde die olden vande volk ende dachre myt en luden to buwen de vaste stede in iudaā ende die muren to iherusalem to buwen ende se vethogen myt eyner groter hogeden tusschen dat myddell dye boech ende dye stat to schey den dye boech vander stat dat se alleyn affge lüderet were so dat se niet en solden gesde noch vrcopen en se vergaderde sich vmb die stat to buwen en de muren die dar ware an der bach to de oestenwert vielen en he maecte se weder ende he maecte die man caphetota hertē ende Symon dye buwede Adyadam in Sephela ende he vstede se ende henck daer poerten an ende sloot ende als triphon dachre in azpen to regneren ende dye koninklyke kroen vp to set ten ende sijn macht to starken entegen anthyo chum den konink do vruchte de he mer dat em vplichte ionathas dat niet en solde gestaden mer dat he entegen en solde wyllen stride hij vmb soe sochte he woe he ionathan solde mos gen vangen ende doden ende he stunt vp ende toech ewech in bethasan ende ionathas toech vnt em to gemoete myt wertichdusent manne vntgekoren tot den stride ende he quam toe be thasan. Ende triphon dye sach dat he myt enē groten her gekomen was ende he en doest die hande an em niet slaen ende he vntfachsich en de vntfack em myt groter eren ende maecte en beuellih alle sine vrunden ende gaff em gro te gyfften ende he beual sinen her dat se iona the vnderdaen werē gelijk en selfs en he se de to ionathā. warum hefstu al dat volk gemoet als wy genen strijt en hebben. Hierum se de se nu weder toe huys mer kese vnt eyn weymich

manne die mit dy wese mogen en kome mit mi
 to ptholomayde ende ik sall dy die leucere ende
 die ader stede en dar her en all die ouersten va
 den proeffsten des lades ende ik sall wederke
 ren en ewech trecken wat da rumb bin ik hier
 gekomen ende ionathas gelouede en ende dede
 also he em sede en hiet dat her ewech gaen en
 se togen in dat lant van Juda met he hiet by
 en diduset man en dar aff sende he tweduset
 in galilea ende myt en toech eendusent en als
 ionathas binnen ptholomayde gekome was
 so sloeten die vander stat er poeren ende wugen
 ionatham en all die myt en daer binnen geko
 men wate slogen se doet myt de swerde en tri
 phon sede een her in galilea en inden grote vel
 de dat se all ionathas geselle doden solde mer
 do de vernam dat ionathas geuangē was en
 dat he wderst was en all de myt em warē so
 seyde die een den ander ende se toge vut beeyt
 to de stride En do die gene sagen die em geuol
 get warē dat dese er lijff auenturen wolden so
 keerde se weder en dese quamen all myt vrede
 in dat lant va iuda ende se beweende ionathā
 seer en all die mit en warē ende israhel weende
 mit grote geweyn en all de heyde sochten die
 iode de all vm en vm en belegē wate to verder
 uen wate se sede se en hebbe tohat gene vorste
 noch hulp daru laet se vns nu beuechte en laet
 vns ewe gedachte nemē van allen meschen

Dat xiiij ca wo simo ionathas broder in enē
konink gekore wart en wo triphon verdrue
wart en wo den iode vryhpt gegeue wart

Ende als nu simo hoorde dat tripho een
 groot her vergaderde vm to komen in
 dat lant van iuda ende vm dat toe ver
 bernē en vm dat he sach dat dat volk in angst
 en in noet was so toech he vp to iherusalem en
 vergaderde dat volk ende niet en ende sede Gy
 wetet wat stride ik ende mijn broder en mijns
 vaders huys gedaen hebbe vm die ee ende stri
 de vor die hylgen ende vm dat wrediet dat wi
 gesien hebbe vm dese sake sijn all mine broder
 doet gebleuen vm israhels willen ende ick bya
 alleyn auerbleuen ende nu en hoert mi mijn siel
 niet to sparen in alle der tijt des wrediets wate
 ik en bin niet beter dan mijn broder Hyerumb
 fall ik mijn volk wreken ende die hilgen ende
 vnse vrouwen ende vnse kinder want alle dye
 heyden sint vergadert vm vns to verderuen va
 ryantschap ende do dat volk dese reden hoorde
 so wart er geyst verwarmt ende atwerde myt
 luder stemmen ende seden Du byst vnse leydes
 man in die stede iude ende ionathas dijns bro
 ders stat vecht vnse stride ende wi sullen doen
 all dattu vns seggen salst ende he vergaderde
 all dye mannen dye vechter ende haesten sich
 toe volmaken all dye muren van iherusalem en

he verwarde dat all vm ende vm ende he sede
 absolym soen ende myt en een nuwe her in iop
 pen ende wredreiff se vut dye dar binnen wate
 inder boech ende bleeff selfs dar binnen ende
 triphon toech vut myt enen groten heer van
 ptholomaydem vm to komen in dat lant van
 iuda ende ionathas myt sich geuangen ende
 simon toech in aldus entegen dat ansicht des
 capes ende do triphon vernam dat simo vge
 wekt was in dye stede ionathe sijns broders
 ende want he entegen en striden solde do sende
 he legaten to en en seden wy hebbe ionatham
 dinen broeder gehalten voer dat siluer dat he
 schuldych was in des koninks rekinge en nu
 soe se ide vns hondert punt siluers ende beyde
 sijn sone to vnderpande dat he vns niet entfle
 als wi en laten gaen ende wy sullen en uw we
 der senden Ende simon verstant dit dat he dat
 in loeshede sede nochtant beual he dat siluer en
 dye kinder to geuen vm dat he geyn grote v
 antschap beiaen en wolve anden volck van is
 rahel dye dar seggen mochten vm dat he dat
 siluer en dye kinder niet sendet so is he gedoot
 Ende he sende dye kinder ende hondert punt
 siluers ende triphon loech ende en liet ionathā
 niet gaen en hie na qua triphon binne de lar
 schappē vm dat he dye destruce wolve ende se
 to se vm all de wech de leydet to adawert en
 simon ende sijn her to se to ygeliker stat dar se
 gingen ende dye inder boech waren senden to
 triphon boden dat se sich plede doet dye wyle
 nisse to komen ende dat he en priuande broch
 te ende triphon beeyde all dye wiger dat he
 binnen der nacht komen solde want dar was
 harde well snees ende he en quam niet in gala
 ad ende doe he to balthamam gekomen was
 do dode he ionatham en sijn soen ende tripho
 kerde sich vm ende toech ewech in sijn stat en
 simon sende ende nam ionathas sijns broders
 gebeente ende groeff en in modyn in sijn va
 der grafstat ende all israhel schreyde myt gro
 ten geschrey ende beschreyde en wel dage en si
 mon buwede vp sijns vaders graf ende sijnre
 broder graf ees hoech gesimmer van anstien
 myt gelhouwen steppen van achter ende vor
 ende he settede seuen schoen gebuezel daer vp
 dye een entegen dye ander sinen vader en sijnre
 moeder en sijnre vyer broder en een vor sich
 ende he settede daer vmb grote sule en vp dye
 sule er wapē gesneden to enen ewigen gedecht
 ins en by de wapē vtgesnede seljepe de de lude
 sagen dye in der zee vate Dyt is dat graf dat
 he in modyn maekde bys to desen dage Ende
 doe Triphon enwech toech myt den tangelin
 ghe Anthypocho den koninghe for dode he en
 valschyken ende he regnerde in sijn stede en
 de he settede vp sijn hoest de kroen va ayen

[Marginal notes in a smaller hand, partially legible. Some words like 'dat', 'en', 'ende' are visible.]

ende he dede do grote schade inden lande En si
 mon buwede dye veruaringe inden lande van
 iudea ende he veruarede se myt hogen toerne
 ende myt groten muren ende myt poerten en
 myt sloten leyde kost inden steden ende simon
 koes manne ryt ende sende se to demetrius de
 konink dat he dye lantschap vri halden solde
 *van tinsen want all Tryphons geschafte
 waren gedaen doer roue Ende dye konink de
 metrius arwerde byer to ende schreeff alsuoda
 ne breue Demetrius dye konink schrijft simon
 den hogen prester ende des koninks vrunt en
 den oldesten ende den volk der ioden: heyl De
 gulden kroen ende dye gulden halsbande ghy
 gefant hebben: de hebben wy vntfangen ende
 wy sijn bereyt w to maken groten vrede ende
 to scriuen des koninks schaffmeesters dat si
 uw quijt schelden want dat wy uw quijt ghes
 scholden ende so wat wy uw ghegeuen bliue
 uw. Ende vaste stede dye gy gemaekt hebbet
 bliue uw Wy vergueen uw oek alle tokelofte
 heyt ende sonden bys in desen dage to. en dye
 kroen dye gy schuldych wart Ende wat dar
 anders was tinsplychtich in Iherusalem dat
 en fall nu niet mer tinsplychtich wesen en sijn
 myge vnder uw luden de bequome sijn to schri
 uen vnder de vnse: men fall se daer vnder schri
 uen Ende tuschen vns si vrede Inden honderste
 ende seuentichsten iaer soe wart der hepten
 ioh genomen van israhel ende dat volk begu
 de do to schriuen in taffelen in eren apenbaren
 breue dye se maekden in dat erste iaer vnder
 simon den groeten prester ende leydesman en
 voesten der ioden Inden dagen toech simon to
 gaza ende he belede se myt heren ende maekde
 bolwerk ende toech to der statwert ende he be
 strept enen toern ende wan en ende die dar in
 braken waren tussehen den bolwerk ende der
 stat ende inder stat wart groet getucht ende
 dye gene dye inder stat waren gingen vp der
 muer myt eren vrouwen: myt eren kinderen:
 myt geschoerden cleyderen ende riepen mit lu
 der stemmen ende heysden van simon dat he en
 vrede geue ende seden En doe vns met nae vn
 ser boesheyt: mer na digne barmherticheyt: en
 de wy sullen dye dpenen Ende simon wart ge
 neyget to der barmherticheyt ende en bestrept
 se niet: mer he verdruff se doer dye stat en he
 repingede dye huysen daer dye affgode in ghe
 weest hadden Doe gink he daer binnen: myt
 loue den heren gebenedyende ende doe all vnt
 nicheyt vnt der stat geworpen was: solde he
 manne daer binnen dye dye Ge holden solden
 ende he beuestede se ende maekde se sich to eyn
 re woningen Ende dye inder borch Iherusale
 waren: lyet men niet vtgacn ende in dye lant
 schap gaen noch gelden noch vrcopen en se

had den groten hunger. ende wel van en stors
 uen van hunger ende se tiepen an simon dat se
 vrede vntfangen mochte ende he gaff en vrede
 de en he tiep dar vnt ende repingede die borch
 vander vntreymicheyt ende se gingen dar in vp
 den drientwintichsten dach der anderen maet
 inden hondersten ende enentseuentichsten iaer
 myt louere ende myt telgete va palmen en mit
 harpen en myt simbalen ende myt sanctoyen
 en laue ende sank vm dat dye grote vyant va
 Israhel vnteret was ende he ordmeerde dat
 men alle iaer dese dage holden solde myt blit
 schappen ende he strekde den berch des tepels
 de byde borch was en dar so woonde he selfs
 en de mit en wate Ende simon sach iohannem
 sine soen dat he een stark ma to stride was en
 maekde en marschalk auer all de machte dat
 is all de strijtbare manne en he woede i gazara

**Dat iiii. Capittel is vader weldicheit ende
 machten simons ende woe he sijn vruntichap
 makde myt den vrenden ende vtwendyge.**

Inden hondersten ende tweenderseu
 tichsten iaer so vergaderde dye konink
 demetrius sijn heer ende toech ewech
 to meden vm sich hulpe to vergaderen ende tri
 phon to beuechten ende vnder to doen Ende do
 Arfaces dye konink van Persen ende va me
 den hoerde dat demetrius binnen sine lande ge
 komen was: soe sende he eynen van sinen vor
 sten vm dat he en leuendych vangen selde en
 to em brengen ende dye vorste toech enwech
 ende verfloech demetrius heer ende wick en en
 de voerde em to arfacen ende he lede em in ge
 renkus ende alle dat lant van juda restent
 in alle simons dage ende he sechte sinen volke
 guede ende en bhagede sijn macht en sijn glo
 rie toe allen dagen ende myt alle sijnre glorie
 vntfent he Joppen to eent besittinge ende he
 maekde daer een inuaert in dye eplande vande
 mer ende wyde sijn volks lant en he behelt de
 lantschappe ende he vergaderde wel geuangē
 en wart here ouer Gazara en bethsura en ouer
 die borch en he dede dye vntreymicheyt dar vit
 en minant en was de sich entegen en settede
 en yselick buwede sijn lant myt vreden en dat
 lant van iuda gaf sijn vrucht en dat holt des
 wides gaff sijn vrucht All dye olde saren in de
 straten en tracteorden voer dat beste des lades
 en dye iongelingen cleden sich myt gloeyen en
 myt clederē van stride en simon gaff den stede
 priuande en ordmeerde dat se wesen soldē vate
 der veruaringe bys de name sijnre glorie re
 noemyt were bis to de eynde der werlt He ma
 kede vrede in de lande en israhel oblide mit gro
 ter blyschap en igelik sat vnder sine vige: m
 en minant en was de se veruorde wat de gene de

Der machabeen

dede off ychtes hier affbeke: fall schuldich we
sen. Des dodes off emiger andere. En dat
behagede all den volk simon aldus to setten en
to doen na desen woerde. ende simon vntfenk
dese schrifft ende em behagede dat he der hege
ster prester schup brukede ende des volks der
ioden ende der prester leydesma ende vorste we
re. en bauen se alle. ende se sedde datmen dyt ge
schrifft in een tassel schriuen solde en se leggen
in dye einkmure des tempels in ener eerlyke
stede. mer ere vtschrieff soldemē leggen in cyn
gemeē stede dat se simon en sijn kinder hadde.

Dat xv. Capittel. woe dye konink Anthyochus myt Symon wreinget wart ende woe se dat verbunt met en hylde.

Anthyochus demetrius soen sende bre
uen vyt den eplade des mers to simon
den grote prester ende den vorste des
volks der iode ende all den volk en se waer in
holdede na deser manire. De konink anthyochus
vntbyet simon den groten prester en den volk
der iode: heyl. wat die auerdadige wose hebben
ghoholde vnser vader rijk ende ick wil dat rijk
werken en setten dat also dat to vorē was vyt
erkoere: ende dactumb heb ik gemaeckt een wel
heyt eens hers en heb gemaeckt scheppe to stride
en ik wyl voort trecke dor die lantschappē. vp
dat wreke etogē de gene de vse lantschappē ge
krenekt hebben. en die wel stede gedestruert
hebbē in minen rike. Datum nu geue ik dy alle
de gauē die dy alle die koningē auer in quijt
gescholde hebben en so wat ander gyfste se dy
lyste ende ick erloue dy to make in dinen lade
enē slach op nye egyptere munten en dat iherusalē
heyllich si. en vi ende alle wapen die gemaeckt
sint. en die vaste stede die du gestichtet heffte
sullen dyn sijn. en men fall dy quijt schelde alle
des koninks schult en datmē schuldich was
den konink. van nu bys in alle tijt hyer na. en
als wy vnse rijk hebbē gewonnen: so sullen wy
dy en dyn lude ende den tepel verheuen en een
myt groter glorie. so dat uw ere vermeer fall
werde in all der werlt. **Jnde. C. ende. lxxiiij. iar**
toech anthyochus vyt sijne vader lant en alle
de here vergaderde sich to en so dat ere seer we
nich by triphon bleuen. ende anthyochus dye
konink veruolgede en ende triphon quam toe
doram dat he vlo dor die stede die by de meer
lagen want he wiste dat quaet entgegen en ver
gaderet wart. ende dat heer lyet en. ende anthyochus
toech to doram myt. **C. en. xx. duse man**
to voet ende acht duseht to perde. ende se vmie
den die stat ende de scheppe togen dar to. vader
zee siden ende streden vp der stat: to lande ende
to water. ende se en leten dar nimant vit noch
inraren. Ende numnius ende de mit em wareu

quamē van der stat van romen ende hadden
breue die geschriuen waren an den koningen
ende lantschappen dar aldus in gescreue was
Lucius die metsman van rome: ptholomeo de
konink van egypten. heyl. Der ioden legaten
vnse vrunde die sijn gekomē to vns vmb to we
nuwen die erste vruntshap die gesant sijn va
simon den vorste der presteren ende vande vol
ke. ende se brachte vns enen gulden schilt van
dusent punden. Hyperum duchte vns guet dat
wy schreuen den koningen en den lantschappē
dat se en geyn quaet en doen noch vp se en stri
den en vp ere lant. en dat se geyn hulp en doen
den genen die entegē se stiden. wat vns doch
te guet dat wy de schilt van en vntfengen. en
sūmpge auerdadige van eren lantschappen die
to uw gevluwen sijn die leuerde simon den ho
gen prester dat he dar wrake ouer do na sijne
ee. Dit selue schreeff men demetrio den konink
en attolo ende arabe en arfati ende in allen lant
schappen. en samfanne ende den sparlieten. en
deloe. en mydo. ende sicpo. en cario. ende samu
en pamphylie. en lyciam. ende alacar. en na
sum. en rodum ende. facelyda. en coo. ende sy
den. en carao. ende to gormam. en to egwidum
en to cyperen. en toe cyren. En die vtschrieff
deser: schreuen se se simon den vorsten: den pre
ster en den volk der ioden. En anthyochus de
konink toech vor doram ander werff myt sine
heer onde streyt daer alle tijt vp ende maecte
daer bolwerke ende besloet triphon soe dat he
niet vttrecken en mochte. Ende simon sande en
twe duseht vtgekoren manne to hulpen en sil
uer ende golt ende wel vare. ende he en wolde
er niet vntfangen. mer he brack alle dat to vo
ren myt em auer een gedragen hadde. ende he
verurende sich van em. ende sande to en anthe
nobyum eyu van sinen vrunden dat he myt en
auer eyu dragen so. de ende segghen. Ghy hol
det Joppen ende Gazaram ende dye borch dye
binnen Iherusalem is dye stede van mynen ri
ke. ende er lant heffte er geweest. ende heffe gro
te plage gedaen in dat lant ende heffte groete
heerschapppe gehadt doer vele steden bynnen
minen rike. Nu dan soe geuet wedet dye stede
dye gy genomen hebbet ende dye tinsē van den
steden daer gy heerschapppe ouer hebbet ghe
hadt buyten dem lande van Judea. Ende en
wylt ghy des nyet doen: soe gheuet vyffhū
dert pont siluers. ende voet dye verderffenyffe
dye ghy gedaen hebbet. ende voet dye tribuyt
der stede soe gheuet noch anderwerff vyffhū
dert pont siluers. Ende en doet ghy des niet:
soe sullen wy komen ende beuechten uw. En
de Anthenobyus des koninges vrunt quam
in Iherusalem ende sach Symons gloeye en
de sijn claechyt in golde ende in syluer ende

sijn groot gefinde ende he verwonderde des en
 he sede em des koninkis woerde ende sede em
 wy en hebben geen lant genomen dat vns met
 en were noch wy en holden geen vreemde lant
 mer wy holden vnser vaders erftrale de een tijt
 lant vngerechtluk beseten sint van vnser vian
 den mer als wi die tijt hadden hebben wi we
 der in vnser eygendom gebracht dat erf vnser
 vader want die van ioppen ende gazara de du
 heeschis de deden vnder den volk grote plage
 ende in vnser lantschap van desen geuen wy
 hondert punt siluers Ende antenobus en at
 werde em met een woert ende keerde weder to
 den konink mit toornichyt ende sede em dese
 woerde ende simons heerlichyt ende alle dat
 he sach ende die konink wart harde toornich
 Ende triphon * den die konink belecht hadde
inder stat dooram vlo to schepe in ortofayda
 ende de konink maecte cendebeum eyn leydes
 heren auer dat lant dat by den meer gelegen
 was ende gaff em een heer der resiger en voer
 gangers ende beual en dat he sijn tenten selde
 vpslae tegen dat ioesche lant ende he beual em
 to maken een bolwerk darmen jedron heret *
want dat inden reuper gelegen was leude dat
 he dye poerten der stat tomaken solde en dat
 men volk vnder doen solde myt strude mer die
 konink veruolgede triphon en cendebeus qua
 to Jamniam ende he begonde dat volk toe ver
 stoemen ende iudam to destrueren en dat volk
 to verlaen en to vangen ende cedron to buwe
 En he lede dat dat her en die resiger em dat se
 dat vtrecke solden ende iudea doz wandele als
 em die konink beuolen hadde

Da. vi. Ca. wo simon ende athochus dat
verbunt dat se gemaecte hadden met en hyden
Ende wo simon starf ende iohanes sijn soen
voet em reuperde.

Ende iohanes steech vp van gazara en
 sede simon sinen vader wat cendebeus
 dede in sinen volke en simon riep sinen
 twien oldeste sone: simon en iohanne ende sede
 en Ick en mijn broder en mijns vaders huys
 verdreue israhels viande van myn ioncheit an
 bis in desen dage ende anderwile hadden wi a
 uetuer in vnser hant israhel to verlose mer nu
 bin ik olt geworden mer sijt in mijnre stat en
 mijns broders en treck vut en recht voer vnse
 volk en hulpe vande hemel moet myt uw sijn
 en he koer vut de lande twintichdusert ma wech
 ters en resigers en togen toe cendebeuwert en
 slepen in modyn en stunden des morgens vro
 vp en togen to welde Ende sie em qua een groet
 her entegē vā lude to vote en resiger en tuschē
 em was een leyde reuper en he sloech vp sijn
 tentē tegen er alicht he en sijn volk en iohan

nes sach dat sijn dat volk vntschach ouer dye re
 uper auer to vare mer he voer erst ouer en die
 ander manne sagent en voren em na ouer en he
 deylde dat volk en die resiger sette he mydde
 in dat volk dat to vote was wat der v. ande re
 figer warē seer wel en se trompēt myt trompet
 te die hillich warē ende cendebeus ende sijn he
 wart vliende en van etē luden vielē etē gewō
 mer de adere pluwē in een stat Do wart iudas
 iohanes broder gewont en iohanes veruolge
 de de viade bis dat hi to cedra qua dat cendebe
 us gebuwet hadde en se pluwē to den toornē dia
 inde welde stunde van azoten en iohannes vnt
 strak se myt de vuyt en van en viele twedulent
 man ende he keerde weder myt vrede in iudea
 En ptholomeus abobus soen was gesat to e
 ne leydesherē * van simō inden welde iherico *
dat was in ene dele des ioeschen lades en he
 hadde wel siluers en godes war he was simōs
 des hogeste presters eidom en sijn heet rehof
 sik en wolde de lantschap beholde en dacht val
 scheyt ende se simon en sine soen dat he se doede
 en simon doz wadelde die stede die inden lande
 vā iudea warē en vm dat he sozge vm de had
 de: toech he neder in iherico he en maraiaa sijn
 soen en iudas Indē. C. en. lxxvij. iace mēd elf
 ste maent dat was de maent sabbar En abobi
 soē vntfenk se myt loesheit in een vast stat gē
 dat doch heret dat he gesticht hadde en he ma
 kede en een grote maerijt en verbarē dar mā
 nen En do simon en sijn soen wal warē: so sāt
 ptholomeus vp de sine ende se namē en etē wa
 pen en quamen in die warschap en sloze simō
 en beyde sijn soenē doct ende sūmyge van sinen
 knechte en he dede grote bedrechm in israhel
 en gaff quaet vor guet En ptholomeus seuff
 dyt en sende dyt de konink dat he em een her
 to hulpe sende dat he em dat lā: louerde en etē
 stede en etē tribuys en he sende andere i gaza
 vū iohanne to vange ende doct to slaen en he
 sende to den ritimestere breue dat se to em qua
 me: he solde en geue siluer en golt en gane en
 he sende die andere to iherusalē om die to win
 nen en den berech des tepels en eyn liep vor en
 en sede dat iohān in gazara dat sijn vader en
 sijn broder dect gellagen waren en dat ptholo
 meus gesat hadde vū en doct to slaen Do die
 iohanes hoerde: so wart he angstolike seer ver
 wet en he vank die māne die gekomē warē vū
 en to doden en he sloech se doct war he wylte
 dat se en doede wolden En dat ander vā iohā
 nes redē ende van sine stude en sijn gude doch
 den en krafte de he starklike dede en des geba
 wes der murē die he stichde en die dingē de he
 dede siet se sint beschreue in den boke der da se
 sinre presterschap vander tijt dat he wart voa
 te der priesteren nae simon sinen vader.